

## การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา



นางสมใจ ทองวิเศษ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

# **Operational Participation of Agricultural Village Volunteers in Yala Province**

**Mrs. Somjai Thongviset**



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University


2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา  
ชื่อและนามสกุล นางสมใจ ทองวิเศษ  
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร  
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช  
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง  
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(อาจารย์ ดร. นันทา บูรณะชนง)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

  
..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา  
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีफल)

## กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เจียวหวาน ที่ให้คำแนะนำและความคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ จึงทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จและขอขอบพระคุณ ดร.นันทา บุรณะธนัง ประธานกรรมการสอบที่ได้ให้คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบคุณคณาจารย์และบุคลากรในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณา เอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบคุณเกษตรอำเภอทุกอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนางสาวลুবนา เจาะสามะ ที่ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ คอยห่วงใย ให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือตลอดจนคำแนะนำต่างๆจนทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัว ที่เป็นกำลังใจอันล้ำค่าสำหรับผู้วิจัย เป็นแรงสนับสนุนที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ คณาจารย์ พี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ผู้สนใจการศึกษาพัฒนาการเกษตร รวมทั้งอาสาสมัครเกษตรทุกท่าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืนตลอดไป

สมใจ ทองวิเศษ

สิงหาคม 2557

**ชื่อวิทยานิพนธ์** การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

**ผู้วิจัย** นางสมใจ ทองวิเศษ รหัสนักศึกษา 2559001132

**ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

**อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

**ปีการศึกษา** 2556

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรในการศึกษาคือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา จำนวน 381 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 195 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 65.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.04 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 87.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่ มีตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชนตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ มากที่สุด คือเป็น เกษตรหมู่บ้านแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรได้รับในระดับมากจากคู่มือการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา แหล่งความรู้ที่ได้รับในระดับน้อย คือ ความรู้จากอินเทอร์เน็ต การได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานภาพรวมได้รับระดับปานกลาง ส่วนด้านการประสานงาน งบประมาณ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและเบี้ยเลี้ยงได้รับในระดับน้อย (2) มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในระดับเห็นด้วย (3) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตร การรายงานผลการปฏิบัติงาน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากและมีส่วนร่วมด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง (4) ปัญหาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ ข้อเสนอแนะควรให้การสนับสนุนค่าตอบแทน บังคับจ่ายการผลิต ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ทัศนศึกษาดูงาน มีสวัสดิการและควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

**ความสำคัญ** การมีส่วนร่วม การดำเนินงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดยะลา

**Thesis title:** Operational Participation of Agricultural Village Volunteers in Yala Province

**Researcher:** Mrs. Somjai Thongviset ; **ID:** 2559001132;

**Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

**Thesis advisors:** (1) Dr. Jinda Khlitong Associate Professor;

(2) Bampen Keowan Associate Professor; **Academic year:** 2013

### Abstract

The purposes of this research were to study (1) fundamental personal socio-economic data and other fundamental data of agricultural village volunteers (2) opinions towards operation of agricultural village volunteers (3) level of participation of agricultural village volunteers (4) problems and suggestions for operation of agricultural village volunteers.

The population in this study was a number of 381 agricultural village volunteers in Yala Province. Samples were 195 volunteers simple random sampling. Data was collected by interview form and analyzed by computer program. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum value, minimum value and ranking.

Findings were as follows. (1) 65.1% of agricultural village farmers were male with their average age at 46.04 years. Most of them completed lower secondary school. Their average number of household labor was 2.63 persons. Their average total household income was 189,21.70 baht/year. Their average total agricultural area was 15.57 rai. As community leaders, they served as committee of Tambon Agricultural Technology Transfer and Service Center. Mostly they belonged to the groups promoting agricultural occupation. They also joined to be volunteers in other areas of agriculture. The most found was agricultural village volunteer. In terms of source of agricultural information or knowledge, they received at high level from agricultural extension agents' work manual, meeting, training, workshop and seminar while they received at low level from internet. Training attendance was at medium level. Overall support for operation from other organizations was at medium level. Apparently, coordination, budget for fuel and allowance received by them at low level. (2) Opinions toward operation were found in agreed-with level (3) Operational participation of agricultural village volunteers in follow-up agricultural situation, report of work results, coordination in knowledge transfer and problem solution was at high level. Meanwhile their participation in collecting fundamental agricultural data, developing agricultural development plan was at medium level. (4) Problems; most of them did not get poor cooperation from farmers and relevant work offices. They did not receive remuneration for their work, without self-confidence to transfer knowledge and no safety in operation area due to unrest situation. Suggestions; support them with remuneration, production factors, money as incentive, training to enhance their ability in knowledge transfer, study visit, good welfare, more and widely public relations to ensure their confidence in operation as agricultural village volunteers.

**Keywords:** Participation, Operation, Agricultural Village Volunteers, Yala Province

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร.....	22
อาสาสมัครเกษตรกร.....	31
อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน(อกม.).....	34
สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดยะลา.....	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานสังคม ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	55
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	70
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา.....	73
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา.....	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	91
สรุปการวิจัย.....	91
อภิปรายผล.....	98
ข้อเสนอแนะ.....	102
บรรณานุกรม.....	106
ภาคผนวก.....	113
ประวัติผู้วิจัย.....	125



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนตำบล หมู่บ้าน/ชุมชนและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรายอำเภอในพื้นที่ จังหวัดยะลา.....	40
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	49
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	56
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (จำนวนแรงงานในครัวเรือน).....	57
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือน).....	57
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร).....	60
ตารางที่ 4.5 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน).....	62
ตารางที่ 4.6 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ความเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร.....	63
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ).....	64
ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร.....	65
ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรม.....	67
ตารางที่ 4.10 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน.....	68
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	70
ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา.....	74
ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	75
ตารางที่ 4.14 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร.....	76
ตารางที่ 4.15 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน.....	77
ตารางที่ 4.16 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	78
ตารางที่ 4.17 การรายงานผลการปฏิบัติงาน.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.18 ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน.....	80
ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน.....	81
ตารางที่ 4.20 ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน.....	83
ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน.....	83
ตารางที่ 4.22 ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน.....	84
ตารางที่ 4.23 ข้อเสนอแนะด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน.....	85
ตารางที่ 4.24 ปัญหาด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	86
ตารางที่ 4.25 ข้อเสนอแนะด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	87
ตารางที่ 4.26 ปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน.....	87
ตารางที่ 4.27 ข้อเสนอแนะด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน.....	88
ตารางที่ 4.28 ปัญหาด้านต่างๆ.....	89
ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ.....	90

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติการแสดงผลและข้อเท็จจริง.....	18
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร.....	33



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ จากภาคส่วน โดยเฉพาะเกษตรกรและบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในสาขาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อน การพัฒนาการเกษตรให้บรรลุตามเป้าหมาย แต่ในปัจจุบันสถานะแวดล้อมและปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานเปลี่ยนไป อัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ภาครัฐถูกปรับลดตามนโยบายปฏิรูประบบราชการทำให้อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนเกษตรกรที่จำเป็นต้องได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแนวใหม่ กำหนดให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคิด

ดังนั้นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีการรับสมัครและคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา เพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรกรช่วยเหลือการปฏิบัติงานเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและประชาสัมพันธ์งานตามนโยบายของส่วนราชการในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรประเภทต่างๆ โดยแต่ละหน่วยงานมีการบริหารงาน สิ่งตอบแทนและแรงจูงใจแตกต่างกันไป

การกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายให้การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขาเกิดการบูรณาการ มีความเข้าใจและเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการทำงานที่เป็นแนวทางเดียวกันจึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกร พ.ศ. 2548 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี 2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) กล่าวถึง ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้อาสาสมัครเกษตร ที่มีอยู่หลากหลายสาขาได้ผนึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกร แต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่นคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่ม/

เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านๆ ละ 1 คน เรียกว่า “อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน(อกม.)” ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้านและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น

จังหวัดยะลาได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำการเลือกตั้งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน เพื่อปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายตามประกาศสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา เรื่องแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน(อกม.) เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2554 และประกาศปรับปรุงแก้ไขเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2555 (สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา: 2555)

จากการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดยะลาที่ผ่านมา ปรากฏว่ายังปฏิบัติงานได้ไม่ครอบคลุมตามบทบาทหน้าที่ อาจเนื่องมาจากปัจจัยบางประการรวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา” เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดแนวทางสนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนและรวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดยะลา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

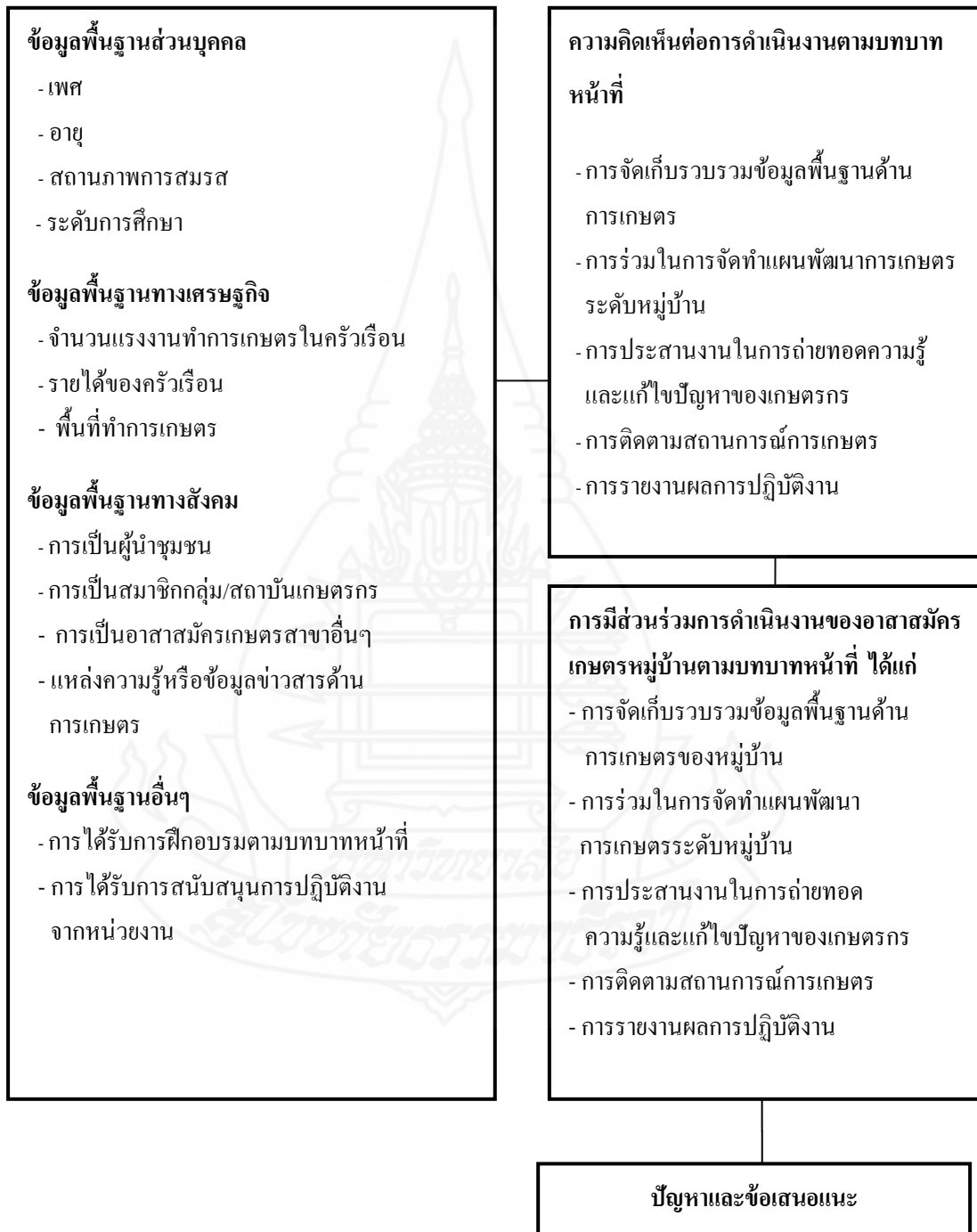
2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

2.3 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

2.4 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

### 3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา ดังกรอบแนวคิดตามภาพที่ 1.1 ดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### 4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

**4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา** ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

- 4.1.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
- 4.1.2 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
- 4.1.3 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 4.1.4 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4.1.5 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

**4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่** ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา จำนวน 379 หมู่บ้าน 2 ชุมชนในพื้นที่จังหวัดยะลา ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครหมู่บ้าน ตามประกาศสำนักงานเกษตร จังหวัดยะลา ปี 2554 และประกาศแต่งตั้งใหม่เมื่อ วันที่ 22 สิงหาคม 2555 เรื่อง แต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) จังหวัดยะลา หมู่บ้านละ 1 คน รวม 381 คน ซึ่งปฏิบัติงานในปัจจุบัน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 195 คน

**4.3 ขอบเขตด้านเวลา** ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา ปี 2556

#### 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

**5.1 อาสาสมัครเกษตร** หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือ การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.” ซึ่งมี 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตร

และสหกรณ์อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอдинอาสาเกษตรหมู่บ้านอาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวามาชั้นนำ อาสาสมัครยางพาราและ ผู้แทนเกษตรกรตาม พ.ร.บ.สภาเกษตรกร พ.ศ. 2553 ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรหรือบุคคลที่ ได้รับคำสั่งการแต่งตั้งจากจังหวัดยะลา ให้ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่ จังหวัดยะลา

**5.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับ หมู่บ้าน ที่ได้รับการคัดเลือกหมู่บ้านละ 1 คน จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกร ระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม.” อยู่ในวาระ 4 ปี ซึ่งใน งานวิจัยนี้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลาและยังคงปฏิบัติงานอยู่

**5.3 ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ** หมายถึง การได้รับการฝึกอบรมและการได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

**5.4 การมีส่วนร่วม** หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมบทบาทและ หน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

**5.5 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน** หมายถึง ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในด้านการจัดรวบรวม ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ด้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านการติดตาม สถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน

**5.6 การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** หมายถึง การปฏิบัติงานตาม บทบาทและหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ระบุไว้ในประกาศกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ได้แก่

5.6.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

5.6.2 จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

5.6.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน



5.6.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน  
เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

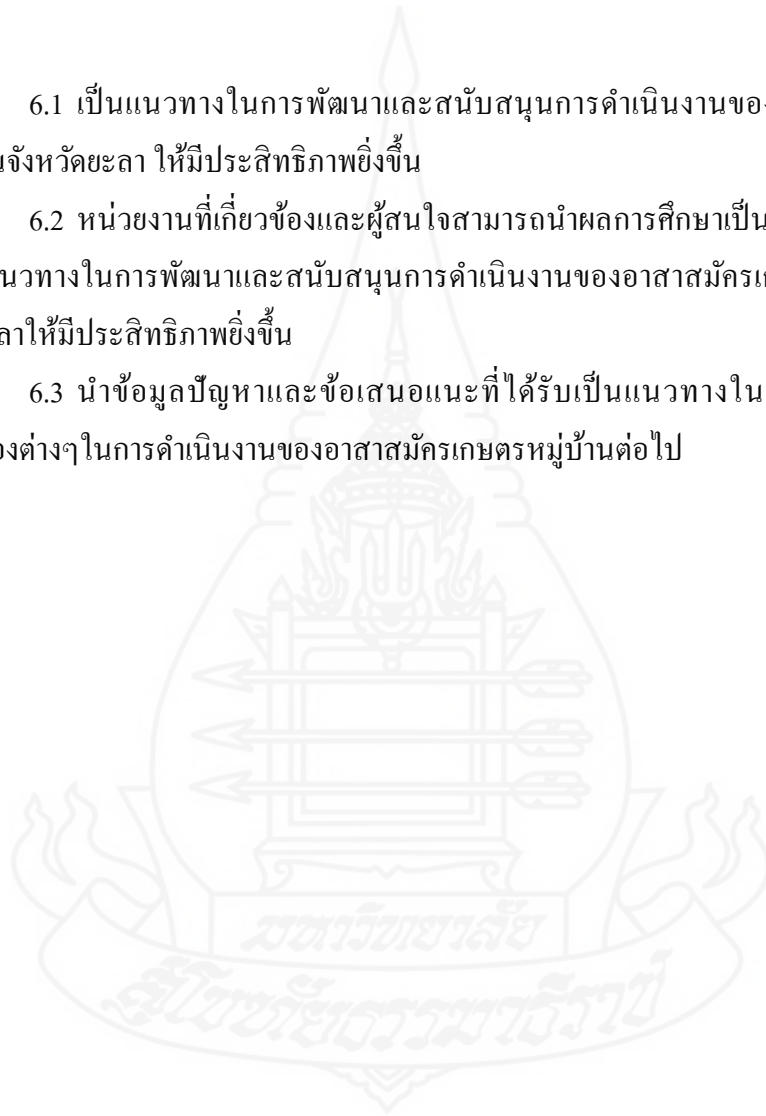
5.6.5 รายงานผลการปฏิบัติงาน

## 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้านในจังหวัดยะลา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจสามารถนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลนำไปปรับใช้  
และเป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตร สาขาอื่นๆใน  
จังหวัดยะลาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.3 นำข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้รับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข  
ข้อบกพร่องต่างๆในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป



## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา เพื่อให้สอดคล้องกับสาระของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการ ตำรา บทความ วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร
4. อาสาสมัครเกษตร
5. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)
6. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดยะลา
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

##### 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจะกล่าวถึง ความหมาย ประเภท พฤติกรรม ความสำคัญ ระดับการมีส่วนร่วมและขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

##### 1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (participation) มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ต่างแง่มุมกันแตกต่างกันไป แล้วแต่เป้าหมายและลักษณะของงานที่เกี่ยวข้องและขึ้นอยู่กับผู้ที่ให้ความหมายจะมีการปรับใช้ การมีส่วนร่วมไปสู่สาขาใด อย่างไรก็ตามการอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร ซึ่งจะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน ขอยกมากล่าวเป็นแนวทางไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556:112) ในคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การที่ผู้มีส่วนร่วม

เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยมีส่วนคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมรับผล

นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตร (2556: 28-29) ในคู่มือการพัฒนาองค์กรเกษตรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน ชุมชนหรือกลุ่มคนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางพัฒนาและมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลแผนงาน โครงการต่างๆของกลุ่มหรือองค์กร ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาขององค์กรหรือกลุ่ม ถ้าไม่ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาจะทำให้การแก้ไขไร้ประโยชน์

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนจะช่วยให้องค์กรหรือกลุ่มรู้จักวิธีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆมาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มอาจมีฐานะที่แตกต่างกันแต่อาจมีแรงงานของคนที่สามารถใส่เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้องค์กร หรือกลุ่มสามารถคิดค้นทุน ดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน การติดตามและประเมินผลงานเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรหรือกลุ่ม ถ้าหากการติดตามประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมจะทำให้ไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำเป็นอย่างไร หรือได้รับผลประโยชน์หรือไม่อย่างไรการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2555: 30) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องทางความคิดจิตใจ อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพครอบคลุมทั้งมิติ ด้านความสามารถ เวลาและ โอกาสที่จะมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการกระทำ (action) จึงมีทั้งผู้กระทำ (the acton) ผู้ถูกระทำหรือผู้รับผล (the recipient) และสาธารณชน (the public) ผู้เป็นบริบทของการกระทำการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของชุมชนนั้น เป็นทั้งวิธีการและจุดหมายของการพัฒนาชนบทและจุดหมายของการพัฒนานั้นคือ การพึ่งตนเองได้ของชนบทในการปกครองและพัฒนาตนเองและวิธีการพัฒนาก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆของชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนา

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555: 281) ได้สรุปประเด็นสำคัญของความหมายได้ ว่า การมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตรที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆทางส่งเสริมการเกษตรซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีประเด็นสำคัญๆ (key word) ที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1) เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ (decision-making) ให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกลงแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้

2) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม (activity involvement) ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3) เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน (equity) ในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆเหล่านี้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาของตัวเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาคในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบที่ผลที่เกิดขึ้น

4) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน

5) เป็นการที่บุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ในการดำเนินการพัฒนา ด้วยความรู้สึกผูกพันถึงความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือ หุ้นส่วน (partnership)

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547:16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล การเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรม จะได้รับประโยชน์ในด้านการนำเอาความรู้ ความสามารถ (talents) และทักษะ (skills) ของคนในองค์กรหรือท้องถิ่นแล้วแต่กรณี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ การเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี อีกทั้งจะกระตุ้นให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ผู้ที่ละเลยหรือเฉยเมยไม่เข้าร่วมจะด้วยเหตุใดก็ตาม ย่อมทำ

ให้มีอำนาจน้อยกว่าผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมหรือกล่าวได้ว่า ความละเอียดไม่สนใจเป็นภาวะที่บุคคล ปลีกตัวเองออกจากสังคมนั่นเอง

อรรถัย ก๊กผล (2546:2) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อ แสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อ ทุกฝ่าย

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนหรือเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆในลักษณะของการ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในการวางแผนกำหนด แนวทาง การพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของตนเองและชุมชน การจัดสรรทรัพยากรการ กระตุ้น การทำงาน การประสานงาน การประเมินผลและการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์ จากกร มีส่วนร่วมนั้น

### 1.1.2 ประเภทของการมีส่วนร่วม

Cohen และ Uphoff (1980:219-222 อ้างในสุกัญญา องควิวิธสาร (2550:8-9) ได้จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผนมี 4 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ ทางด้าน วัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

ในขณะที่ ชุชาติ พ่วงสมจิตร (2540:28 - 29) สรุปว่าการมีส่วนร่วมอาจ พิจารณาได้ในมิติต่างกัน กล่าวคือ

- (1) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงระดับการ อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจ ไม่มีการบังคับและ การเข้ามามีส่วนร่วม โดยการถูกบังคับให้เข้าร่วม

(2) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับจำแนกได้ 2 ประเภท คือการเข้าร่วมโดยตรง (direct participation) เช่น การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น ร่วมสละแรงกาย ร่วมสละเวลาและการมีส่วนร่วมโดยอ้อม (indirect participation)

(3) จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆของกระบวนการวางแผนพัฒนา การจำแนกลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา

จากการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนกระบวนการวางแผน เริ่มจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับและการเข้าร่วมโดยตรงและการเข้าร่วมโดยอ้อม ซึ่งเป็นประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา

### 1.1.3 พฤติกรรมการมีส่วนร่วม

Dussledrop (1981:34) อ้างถึงในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555: 294) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็น หรือกลุ่มของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็น ได้และที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาสามารถแบ่งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้ 6 ประเด็นดังนี้

- 1) การรวมกลุ่มและเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 2) การเข้าไปร่วมให้ความคิดเห็นต่อกลุ่ม
- 3) การเข้าไปร่วมในกระบวนการต่างๆขององค์กร
- 4) การทำในสิ่งที่สามารถทำได้
- 5) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยออกความคิดเห็นหรือออกเสียงในเรื่องต่างๆ
- 6) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานกลุ่ม

จากแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม กล่าวได้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรนั้น เป็นการเข้ามาโดยเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือเครือข่าย มีการแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม เข้าร่วมดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการได้รับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ จากการดำเนินงานกลุ่มด้วย

### 1.1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556:113) ในคู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกมัดกับเรื่องนั้นๆ
- 2) เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักคิดวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์
- 3) เกิดผู้นำที่มีคุณภาพในชุมชน
- 4) เกิดการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับต่างๆ
- 5) ชุมชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจ

กำหนดชีวิตด้วยตนเอง

- 6) ชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม ส่วนสำคัญของการทำให้เกิดการมีส่วนร่วม คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ดังนั้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การสร้างให้เกิดโอกาสในการติดต่อสื่อสารสร้างความเข้าใจร่วมกันและพัฒนาไปสู่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการหรือตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมอาจจะต้องมีแรงกระตุ้นจากภายนอกและต้องสร้างสำนึกและแรงจูงใจให้ตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา อันจะเป็นการพัฒนา ที่สามารถพึ่งพาตนเองและเกิดความยั่งยืน

### 1.1.5 ระดับการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556:112) ในคู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม กรมส่งเสริมการเกษตร (2556:112) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนามี 5 ระดับ คือ

1) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

- 2) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

- 4) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

- 5) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ในขณะที่ สมาคมสาธารณสุขของอเมริกา (1983:36) อังนินรันคร์ จงวุฒิวเศย์ (2555:31) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (decision - making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามาส่วนในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้นจึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นระดับการรับผิดชอบด้วยตนเอง (level of responsibility by themselves)

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่จะเริ่ม โดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจต้องการความเสี่ยสละจากชุมชนในด้านเวลา ทรัพยากรและแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (acceptable level of participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่วางโครงการไว้ให้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น การเข้าร่วมในโครงการวางแผนครอบครัว ซึ่งบางกิจกรรมหรือบางโครงการมีความพึงพอใจ แต่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนี้เท่านั้น

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มตั้งแต่ระดับการตัดสินใจ ระดับการร่วมมือและระดับการใช้ประโยชน์ในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย ระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ค้นหาสาเหตุแห่งปัญหาและระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนานั้น

#### 1.1.6 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555:291) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆของกระบวนการวางแผนพัฒนา การจำแนกลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนบุคคลเป้าหมายของการพัฒนา ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของตัวเองและชุมชน แล้วนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา

2) การมีส่วนร่วมในการวิจัยและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากบุคคลเป้าหมายของการพัฒนาจัดเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ของตัวเองและชุมชนดีที่สุด ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่มีสมควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตลอดจนร่วมเก็บข้อมูลและตีความถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยทัศนะของพวกเขาเอง เพราะถ้าขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้แล้ว เจ้าหน้าที่หรือผู้วิจัยอาจตีความข้อมูลจากทัศนะที่แตกต่างกัน ทำให้ได้ผลที่จะนำไปกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผิดพลาดไปด้วย



3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคล เป้าหมายในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการปฏิบัติงานในระดับชุมชน

4) การมีส่วนร่วมในการยอมรับแผนเมื่อแผนงานถูกกำหนดขึ้น โดยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนโดยตรง การนำแผนไปปฏิบัติจำเป็นต้องใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งอาจต้องการสนับสนุนภายนอก ดังนั้นจึงควรให้หน่วยงานสนับสนุนได้ มีส่วนร่วมในการยอมรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติด้วย โดยอาจต้องดำเนินงานผ่านองค์การในระดับต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่นจนถึงส่วนกลาง

5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคล เป้าหมายในการพัฒนาที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่บุคคลเป้าหมายของการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

ในขณะที่ บำเพ็ญ เจียวหวาน (2534: 132) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน ได้สรุปการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนดังนี้

1) ให้ความสำคัญนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา

2) การจะเลือกแนวทางและจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหาคควรนำกระบวนการวิเคราะห์การเรียนรู้อย่างชัดเจนก่อน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3) ให้ชาวบ้านได้เลือกแนวทางแก้ไขที่เป็นประเด็นที่ชาวบ้านสนใจ มีความสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและชุมชน

4) เสนอแนะและร่วมวิเคราะห์ให้ความสำคัญประเด็นที่ชาวบ้านสามารถทำได้ด้วยตัวเอง

5) เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับแผนของชาวบ้านโดยไม่แยกว่าเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปมีบทบาทในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ ไม่ใช่มุ่งแต่เอางานของกรมไปลงหมู่บ้าน

6) เจ้าหน้าที่ควรเสริมข้อมูลทางเลือกแก่ชาวบ้าน โดยพิจารณาใช้สื่อต่างๆ ประกอบตามความเหมาะสม ทั้งสื่อวีดิทัศน์ ภาพนิ่งหรือสื่อบุคคล โดยแสวงหาและประสานงานนำชาวบ้านและองค์กรชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จหรือมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในประเด็นนั้นๆมาร่วมเสนอทางเลือกให้กับชาวบ้าน

7) กระตุ้นให้ชาวบ้านจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นแผนในระดับรายบุคคล แผนกลุ่มหรือแผนชุมชน มีการบันทึกเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลร่วมกันต่อไป

ส่วนเจมส์คีย์ ปิ่นทอง (2534: 272-273) แยกขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
- 2) มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) มีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติการ
- 4) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526:20) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานว่าควรมี 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม
- 2) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

จากทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การประสานงาน การศึกษาปัญหาและความต้องการ การวางแผนการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งการติดตามประเมินผลและมีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจและมีส่วนร่วมปฏิบัติ จึงนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรและศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

## 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง ดังนั้นจึงมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมหลายทฤษฎีด้วยกัน กล่าวพอสังเขป ได้ดังนี้

### 1.2.1 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

Parson (1951:279) อ้างในสุกัญญา อังควิวิธสาร (2550:16) ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม โดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

### 1.2.2 ทฤษฎีการจูงใจ

Maslow (1954: 90) อ้างในสุกัญญา อังควิวิธสาร (2550: 16-17) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ (motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้น ถูกจำกัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่างๆ มีอยู่ 5 ประการด้วยกัน และแยกออกเป็นระดับต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (physiological need) ถือเป็นความต้องการขั้นแรกสุด
- 2) ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย (safety need)
- 3) ความต้องการทางสังคม (social need) เป็นความต้องการ ความรัก และการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสังคม
- 4) ความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem need) เป็นความต้องการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือเกียรติในสังคม
- 5) ความต้องการประสบความสำเร็จ (self-actualization need) ต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น

### 1.2.3 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม

Second และ Bachman (1964:94) อ้างในสุกัญญา อังควิวิธสาร (2550:17) อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่าบุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไรและจะต้องเสียอะไรและในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่ขมมากว่าข้างต้นมีทฤษฎีการกระทำทางสังคม ทฤษฎีการจูงใจและทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็นเพียงบางส่วนของทฤษฎีเพื่อให้เป็นแนวทางในการวิจัยการมีส่วนร่วม การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น จะกล่าวถึงความหมายความสำคัญของความคิดเห็น องค์ประกอบของความคิดเห็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการวัดความคิดเห็น ดังนี้

### 2.1 ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็น (opinion) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของความคิดเห็นไว้หลากหลาย ดังนี้

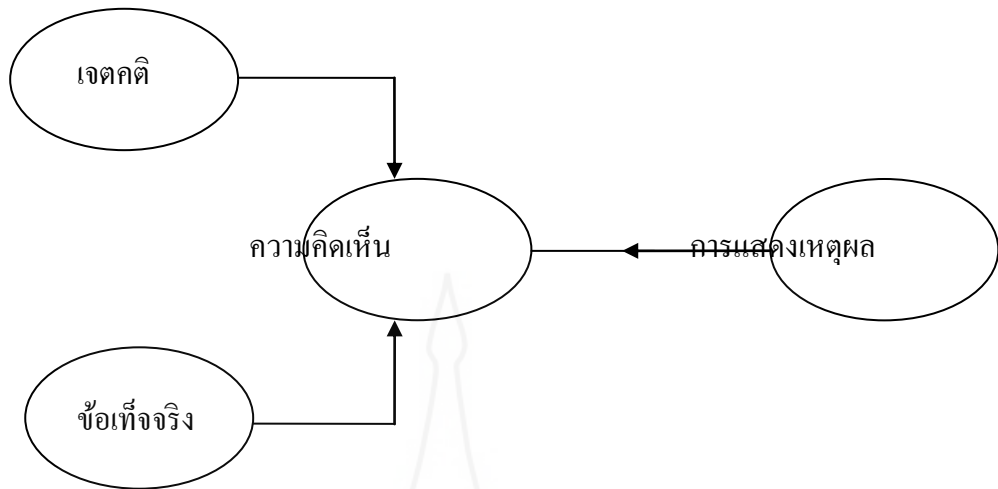
ปทานุกรมสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532:246) อธิบายความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” หมายถึง

- 1) ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นความจริง จากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
- 2) ทศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
- 3) คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษาคำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มาและกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

Webster's New Twentieth Century Dictionary (1968: 1254 อ้างใน โสพล ไกยะสินธุ์ 2546: 35) ได้ให้ความหมายความคิดเห็น (opinion) ว่าหมายถึง การประเมินค่าการแสดงความรู้สึกหรือคาดการณ์ในเรื่องคุณภาพหรือคุณค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลและการที่ยอมรับความคิดเห็นนั้นๆ ต้องมีการพิจารณาหรือถกเถียง เพื่อหาข้อสรุปของความแตกต่างในเรื่องทัศนคติและความเชื่อมั่นนั้นก่อน

Carter V. Good (1973:339 อ้างใน โสพล ไกยะสินธุ์ 2546:36) ให้ความหมาย ความคิดเห็นไว้ว่า หมายถึง ความนึกคิดความรู้สึกประทับใจ ความเชื่อ และการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522:22) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือการแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายที่แคบกว่าเจตคติ เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และเจตคติ (Attitude) ของบุคคลและเมื่อคนนั้นถูกถามว่าทำไมจึงมีความคิดเห็นอย่างนั้น เขาจะพยายามให้เหตุผลไปตามที่เขาคิด ในขณะที่เจตคติแสดงสภาพความรู้สึกต่างๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ



ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริง  
ที่มา : สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522) *จิตวิทยาสังคม* หน้า 93

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นของหลายท่าน สรุปความหมายของความคิดเห็นคือ การแสดงออกถึงความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

## 2.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

Feldman (1971: 53) อ้างใน โสพล ไกยะสินธุ์ (2546: 37) กล่าวว่าไว้ว่า การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษา ความรู้สึกของบุคคลกลุ่มคนที่มี ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดง ความเชื่อและความรู้สึกใดๆออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็น ประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะทำให้เกิดการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปด้วยความ เรียบร้อย และเป็นไปด้วยความพอใจของผู้ร่วมงาน

## 2.3 องค์ประกอบของความคิดเห็น

ซิดา โมสิกรัตน์ (2547:56) กล่าวว่าความคิดเห็นของบุคคลคือถึงกระบวนการคิด ทักษะ ภาษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. **ที่มา** โดยปกติคนเราจะสื่อสารด้วยความคิดเห็น แต่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อมี เหตุการณ์ เรื่องราว หรือมี “ที่มา” ซึ่งกระทบความรู้สึก อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ก่อนเป็นสาร

ที่กระตุ้นความคิดกระทบอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นและต้องการแสดงให้คนอื่นทราบ

2. **ข้อสนับสนุน** สารที่เป็นความคิด จะมีข้อมูลรายละเอียดต่างๆ จากประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตน หรือเป็นข้อสรุปของคนอื่น ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลประกอบหรือใช้สนับสนุนความคิดเห็น ซึ่งอาจจะกลายเป็นข้อเท็จจริงที่ควรเชื่อถือต่อไปก็ได้

3. **ข้อสรุป** เป็นข้อเสนอแนะ วินิจฉัย สันนิฐาน คาดคะเน หรือประเมินค่า เพื่อสรุปเป็นความคิดเห็นให้ยอมรับหรือนำไปปฏิบัติต่อไป

#### 2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

Oskamp (197:119-133) อ้างในพัฒน์นรี จิตรมงคลสุข (2552: 8-9) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็น ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น เพศ อายุ เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดเห็นต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัล และการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติและเห็นเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงผลักดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่างๆที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่างๆเป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

## 2.5 การวัดความคิดเห็น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551:252-259) กล่าวว่า การวัดเจตตินั้นไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษาและวัดในรูปของความคิดเห็น โดยแบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้มีหลายวิธี สรุปได้ดังนี้

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Equal Appearing Interval Scale 1929) มีหลักการว่าข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละข้อความจะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้นๆ และช่วงระหว่างข้อความมีระยะห่างๆกันตามแบบวัดโดยทฤษฎีนี้ถ้าคนๆหนึ่งยอมเห็นด้วยกับข้อความใดบางข้อแล้วสามารถบอกได้ว่าเจตคติของเขาอยู่ที่ใดในแบบวัดเจตคตินั้น

2. วิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale 1932) มีหลักการสร้างว่าการจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น คำตอบของแต่ละข้อความจะมีให้เลือกตอบ 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมากและมีการให้น้ำหนักคะแนนของความเห็นในแต่ละระดับ โดยการหาว่าบุคคลใดมีเจตคติอย่างไรก็ใช้วิธีการรวมน้ำหนักหรือคะแนนจากการตอบทุกข้อความของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือได้คะแนนสูง แสดงว่าระดับเจตคติของบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความพอใจในสิ่งนั้น

3. วิธีการของออสกู๊ด (Osgood's Semantic differential Scale 1955) มีแนวคิดว่าการคิดรวบยอดต่างๆมีความหมาย ความหมายของความคิดรวบยอดประกอบด้วยสัญลักษณ์สำคัญที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้นๆ หลายลักษณะด้วยกัน ความคิดรวบยอดมีหลายมิติเขาจึงสร้างแบบวัดขึ้นโดยใช้ความหมายทางภาษาที่เป็นคำคุณศัพท์ต่างๆ เช่น ดี-เลว สวย-น่าเกลียด เป็นต้น การอธิบายความคิดรวบยอดของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงการวัดจะมีลักษณะเป็นมิติเดียวและไม่ขึ้นอยู่กับช่วงการวัดอื่นๆ การตอบสนอง หรือการประเมินแต่ละบุคคลที่มีความคิดรวบยอดในแต่ละช่วงการวัดจะอยู่ในช่วง 1-7 ที่อยู่ระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงข้ามนั้น

4. วิธีเปรียบเทียบคู่ของเฟคเนอร์ (Fechner's Method of Paired Comparison 1954) ได้สร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลือกสรรและการจัดอันดับความชอบ เริ่มจากการทดลองโดยใช้ตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆกัน แล้วให้บุคคลจัดอันดับความชอบในรูปสี่เหลี่ยมนั้นและหาระดับความชอบจริงของแต่ละรูปและวิธีเปรียบเทียบคู่โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ ไปการเปรียบเทียบคู่ใช้ในกรณีที่มีสิ่งนำมาเปรียบเทียบคู่กันไม่เกิน 10 สิ่ง ถ้ามากกว่านี้ใช้วิธีจัดอันดับตำแหน่ง

5. วิธีแบบคิวของสตีเฟนสัน (Stephenson's Q-technique 1953) เป็นวิธีศึกษาความคิดเห็น ท่าที และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล โดยใช้วิธีแยกบัตรเป็นกองๆแต่ละกองจะมี

คะแนนประจำใช้คะแนนนี้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และแปลความหมายต่อไป เป็นวิธีวัดอันดับ  
สิ่งเร้าโดยใช้ผู้ถูกทดสอบตัดสินว่าเห็นด้วย -ไม่เห็นด้วย ชอบ - ไม่ชอบ

6. แบบวัดระยะทางสังคมของโบการ์ดัส (Bogardus's Social Distance Scale 1925) เป็นการวัดเจตคติต่อคน โดยมีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความรู้สึกของบุคคล  
ผู้ที่เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะบ่งบอกความสัมพันธ์ในทางจิตใจเป็น  
เจตคติทางบวกไปจนถึงเจตคติทางลบและให้ผู้ตอบบอกถึงว่าตนมีเจตคติอยู่ในระดับใด  
จาก 7 ระดับ

7. แบบวัดสะสมของกัทแมน (Guttman's Cumulative Scale 1950) เป็นการวัด  
โดยมีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทิศทางเดียวกันแต่มีความเข้ม  
หรือปริมาณของความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะจัดเรียงลำดับความเข้มของเจตคติ  
ที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่ง โดยถือว่า  
คำตอบที่ผู้ตอบเลือกจะเป็นการยืนยันคำตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งที่แสดงความเข้มใน  
ระดับรองลงไปด้วย แบบวัดเจตคติของกัทแมนได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าละทิ้งปัญหา  
ที่แท้จริงในการถาม เนื่องจากไม่ครอบคลุมคำตอบได้

อัญชลี แจ่มเจริญ (2530: 26-27) กล่าวว่า การวัดเจตคติและความคิดเห็นอาจ  
ประเมินได้หลายวิธี เช่น การใช้ความคิดเห็นส่วนตัว การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม  
การทำงานบางชนิด นอกจากนี้นิยมใช้แบบสำรวจความคิดเห็น 2 ชนิด คือ

1. Attitude Scales ของ Likert เรียกว่า Likert type of scales ซึ่งหัวข้อเรื่องแต่ละ  
หัวข้อที่ใช้ในการสำรวจมีช่องว่างให้เลือกห้าช่อง แต่ละช่องจะบอกปริมาณความความเห็นที่ผู้ตอบ  
มีต่อข้อความนั้น โดยคำตอบเหล่านี้จะกำหนดคะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก  
ไปจนถึงไม่เห็นด้วย

2. Opinion Surveys เป็นแบบสำรวจความคิดเห็น โดยส่งแบบสอบถามไปให้  
พนักงานกรอกโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้กรอก เพื่อสร้างความมั่นใจว่าคำตอบนั้นๆ จะไม่เป็นอันตรายต่อ  
ตนเองในภายหลัง คำถามที่ใช้ในแบบสำรวจนิยมใช้ง่ายๆ เพียง ใช่ ไม่ใช่ หรือขีดเครื่องหมาย  
ถูกผิดตรงตรงข้อความที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

จากการวัดความคิดเห็นที่นักวิชาการกล่าวไว้หลายท่าน พอสรุปได้ว่า การแสดง  
ความคิดเห็น โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และ  
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก โดยหาว่าบุคคลใดมีเจตคติอย่างไรและใช้วิธีให้ตอบคำถามแบบง่ายเพียงใช่  
คำตอบใช่, ไม่ใช่ หรือเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ในการวัดระดับความคิดเห็นของบุคคล



### 3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร จะกล่าวถึงความหมายความสำคัญของผู้นำ ประเภทผู้นำ ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำและกระบวนการสร้างผู้นำ ดังนี้

#### 3.1 ความหมายของผู้นำเกษตรกร

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2552: 77) กล่าวว่าผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่ม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจคน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รับผิดชอบในหน้าที่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน ร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน มีความ پاکเพียรอดทน กล้าตัดสินใจ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่เข้ากับผู้อื่น สนับสนุนการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในกลุ่ม

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552: 6) กล่าวว่าผู้นำ หมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับ และยกย่องจากบุคคลอื่นๆ หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็น หัวหน้า ในการดำเนินงานต่างๆ ในองค์กรต่างๆต้องอาศัยบุคคลที่เป็นผู้นำจึงจะทำให้องค์กรดำเนิน ไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ และวารากรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554: 5-5) กล่าวว่าผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทเหนือผู้อื่นทำให้ผู้อื่นยอมรับปฏิบัติตาม ผู้นำในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ องค์กรราชการ องค์กรรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรธุรกิจก็ตามจะสามารถ นำบุคคลต่างๆ ไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือขององค์กรเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับภาวะ ผู้นำหรือความเป็นผู้นำ โดยผู้นำต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เป็นบุคคล
2. มีบทบาทเหนือผู้อื่น
3. มีผู้ตาม

สมชาติ กิจขรรยง (2555: 17) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้นำ ว่า ผู้นำ คือคนที่

1. มีอิทธิพลชักนำ หรือโน้มนำให้คนอื่นทำตาม
2. เป็นผู้ที่กำจัดใจลูกน้องไว้ได้
3. ได้รับความนิยมนิยมเชื่อฟัง เคารพนับถือ ศรัทธา รักและยำเกรง
4. มีศิลปะในการจูงใจให้ลูกน้องปฏิบัติตามความประสงค์ของตนเองด้วยความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง โดยไม่มีข้อแม้จนบรรลุภารกิจ
5. ผู้นำเป็นศูนย์รวมพลัง
6. มีศิลปะในการนำคน ไม่ใช่จับไล่คน

7. ผู้นำเป็นประจักษ์ประทีปของหน่วยงาน

8. ผู้นำเป็นสัญลักษณ์ และหลักชัยแห่งการดำเนินงาน

นที ขลิบทอง (2556: 10 - 15) กล่าวว่า ผู้นำเกษตรกร หมายถึงบุคคลที่สามารถทำให้เกษตรกรยอมรับและคล้อยตามทั้งความคิดและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ

จินดา ขลิบทอง (2555: 6 -7) ได้ให้ความหมายของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้นำที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อบริหารจัดการในสิ่งต่างๆที่กำหนดไว้ บรรลุเป้าหมาย นั่นคือให้กลุ่มหรือบุคคลเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในที่ดีขึ้น โดยเฉพาะตัวเกษตรกร ครอบครัวและชุมชน

สรุปได้ว่า ผู้นำเกษตรกร หมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากเกษตรกรในท้องถิ่นให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและแนวความคิดด้านการเกษตรเพื่อการพัฒนาการเกษตรของส่วนรวมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

### 3.2 ความสำคัญของผู้นำ

จินดา ขลิบทอง (2556: 3 – 11 ถึง 3 - 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. เป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและกระจายไปสู่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเดียวกันและชุมชนอื่น ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรแพร่ขยายและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรทั่วไปในชุมชน ทั้งนี้วิทยากรเกษตรกรจะทำการถ่ายทอดความรู้ในด้านใดจะขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน

3. เป็นที่ปรึกษาแนะนำให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรแก่เกษตรกรแต่ละชุมชน เช่น เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการทำการเกษตรก็มักจะไปขอคำแนะนำจากผู้นำเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นผู้รู้ในอาชีพการเกษตร

4. เป็นผู้ช่วยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เช่น การดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ผู้นำเกษตรกรจะเป็นผู้ช่วยในการนัดหมาย จัดสถานที่นัดพบเกษตรกร หรือช่วยในการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5. เป็นตัวแทนของเกษตรกรในท้องถิ่นที่ช่วยสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมให้สอดคล้องกับปัญหาและ

ความต้องการ เป็นการแก้ปัญหาที่ถูกจุดทำให้เกษตรกรเกิดความพึงพอใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามเป้าหมายของงานส่งเสริมที่ได้กำหนดไว้

6. ช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรทั่วไปเกิดความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มในการช่วยกันแก้ไขปัญหาและดำเนินกิจกรรมในการประกอบอาชีพการเกษตร ทั้งของตนเองและเกษตรกรในชุมชน

7. รับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะนำเข้ามาส่งเสริมและบริการแก่คนในชุมชน เช่น เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบ และแปลงส่งเสริมการเกษตรด้านต่างๆ ที่หน่วยงานนำเข้ามา เป็นต้น

8. เป็นแบบอย่างหรือแม่แบบในการนำเทคโนโลยีหรือวิธีการผลิตใหม่มาใช้ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถดำเนินการขยายเครือข่ายไปได้อย่างรวดเร็ว

### 3.3 ประเภทผู้นำเกษตรกร

นที ขลิบทอง (2556: 10-16 ถึง 10-17) กล่าวว่า มีการแบ่งผู้นำเกษตรกรออกเป็นประเภทต่างๆ แตกต่างกันไป โดยถ้าแบ่งตามลักษณะงาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ผู้นำเกษตรกรในด้านกิจกรรม หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่รับผิดชอบหรือมีส่วนช่วยงานส่งเสริมการเกษตรในด้านกิจกรรมพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษ เช่น ผู้นำเกษตรกรที่ช่วยในการจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบ แปลงขยายพันธุ์ การจัดงานวันสาธิต การจัดงานวันเกษตรกร หรือการจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

2. ผู้นำเกษตรกรในการจัดตั้งกลุ่ม/สถาบัน หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่มีส่วนรับผิดชอบหรือช่วยเหลือในการรวบรวมเกษตรกรหรือแม่บ้านเกษตรกรหรือยุวเกษตรกร เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือสถาบันต่างๆ ที่จะรองรับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่น

3. ผู้นำเกษตรกรทางวิชาการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรและประสบความสำเร็จในอาชีพจนเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธาของผู้ประกอบอาชีพการเกษตรทั่วไป ให้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ตลอดจนแนะนำช่วยเหลือให้สามารถประกอบอาชีพได้ดีขึ้น

4. ผู้นำเกษตรกรในการวางแผนและจัดทำโครงการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่มีส่วนรับผิดชอบหรือร่วมงานส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่น ในด้านการวางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ

จินดา ขลิบทอง (2556: 3-18 ถึง 3-20) ได้จำแนกประเภทของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรที่เป็นทางการ หมายถึงผู้นำเกษตรกรที่มีตำแหน่งรองรับ มีการระบุหน้าที่ให้ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทางด้านส่งเสริมการเกษตรอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตลอดจนควบคุมพฤติกรรมการทำงาน และผลสำเร็จของงานจากหน่วยงานต้นสังกัด มีรายได้ตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรแบบเป็นทางการแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

### 1.1 ผู้นำที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรโดยตรง ได้แก่

1.1.1 ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรโดยตรง ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.1.2 ผู้นำที่ได้รับการคัดเลือกจากสถาบันเกษตรกรที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายให้เป็นประธานกลุ่ม โดยได้มีการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบริหารและจัดการกิจการต่างๆ ในนามของสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ

1.2 ผู้นำที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรโดยอ้อมเป็นผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรในชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และพัฒนาการ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลและแก้ไขปัญหาให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการประกอบอาชีพการเกษตรในชุมชนด้วย

2. ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งรองรับ เป็นบุคคลที่คนในชุมชนยอมรับหรือถูกเลือกให้เป็นผู้นำกันเองภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งตามความสามารถของบุคคลนั้นและตามความต้องการของคนในชุมชนโดยแบ่งผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรประเภทที่ไม่เป็นทางการออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ผู้นำที่เกิดจากความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น จัดเป็นผู้นำเกษตรกรที่เกิดจากการที่บุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถเฉพาะต่อการประกอบอาชีพการเกษตร โดยส่วนตัวและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมในชุมชน จนกระทั่งได้รับการยอมรับยกย่องนับถือมากขึ้นจนถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในชุมชน บางครั้งอาจเรียกผู้นำประเภทนี้ว่าปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้รู้ในชุมชนหรือผู้นำตามธรรมชาติ

2.2 ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งแต่งตั้งขึ้นมาโดยอิทธิพลของบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งให้รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานทางการเกษตรด้านใดด้านหนึ่ง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลือกเกษตรกรจากชุมชนมาเป็นผู้นำเกษตรกรรับผิดชอบโดยการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนนั้น เป็นผู้นำที่ทำกิจกรรมพิเศษด้านต่างๆ เช่น แปลงสาธิต แปลงทดสอบและแปลงขยายพันธุ์พืช ฯลฯ ผู้นำประเภทนี้ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้นำเยาวชนเกษตรกร

2.3 ผู้นำที่มีอิทธิพลทำให้เกษตรกรเชื่อถือ คล่องตาม เนื่องจากมีอิทธิพลทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ แต่จะมีอิทธิพลทางการเกษตรมากขึ้นไปตามสถานการณ์ เช่น ผู้นำที่มีอิทธิพลในชุมชน

### 3.4 ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำเกษตรกร

สุนทร วงศ์ไวยสุวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554: 5-9 ถึง 5-10) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องเก่งหรือมีทักษะในหลายๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยสรุปทักษะที่ผู้นำควรมี ได้แก่

**3.4.1 ทักษะทางการจัดการ** เช่น ทักษะในการวางแผน การประสานงาน การควบคุมงาน

**3.4.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์** การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกชื่นชม ประทับใจ อยากคบค้าสมาคมหรืออยากเป็นเพื่อนด้วย เกิดความคุ้นเคยและเป็นกันเองในระยะเวลาอันสั้น ช่วยให้ผู้ผู้นำได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ทำให้การประสานประโยชน์หรือจัดข้อขัดแย้งกระทำได้ง่ายขึ้น

**3.4.3 ทักษะด้านการจูงใจ** เนื่องจากผู้นำต้องทำหน้าที่ชักจูงและกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทุ่มเทการทำงานให้แก่หน่วยงาน โดยการจูงใจที่กระทำไปด้วยความจริงใจและเหมาะสมจะช่วยให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดขวัญกำลังใจ ไม่ท้อแท้ เบื่อหน่าย เห็นความสำคัญของตนเองและงานที่ทำ เกิดพลังและความตั้งใจที่จะเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่อไป ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จสมตามความมุ่งหวังที่ผู้นำคาดหวังไว้

**3.4.4 ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร** เป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้นำจะต้องมีอยู่ก่อนจะเกิดทักษะอื่นๆ ได้ เพราะในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้นแรกๆ ที่มักจะจูงใจหรือสร้าง ความศรัทธาให้เกิดขึ้น คือการสื่อสารให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจในหลักการความคิด เป้าหมาย และความต้องการของตัวผู้นำเองซึ่งดึงดูดให้ผู้ตามเกิดการยอมรับและให้การสนับสนุน

**3.4.5 ทักษะด้านการตัดสินใจ** หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา สืบค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งตัดสินใจแก้ปัญหาโดยเลือกแนวทางที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุด ทักษะทางด้านนี้จึงต้องอาศัยทั้งสติปัญญาความรู้ และการฝึกฝนจากประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ

**3.4.6 ทักษะด้านเทคโนโลยี** หมายถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน และต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

**3.4.7 ทักษะในการเจรจาต่อรอง** หมายถึงความสามารถในการต่อรอง ไกล่เกลี่ย และจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้พอใจหรือผิดหวัง น้อยที่สุด ทักษะในการเจรจาต่อรองจึงเป็นเรื่องสำคัญกระทบถึงขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

จินดา ขลิบทอง (2556: 3-32) กล่าวว่าบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกรได้ดี นอกจากจะต้องมีคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำ คือ ลักษณะด้านกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ นิสัย ศีลธรรม แล้ว ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรยังต้องมีคุณลักษณะเฉพาะ ดังนี้

- 1) มีความรู้ความสามารถทางด้านการเกษตรที่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรอื่นในท้องถิ่น
- 2) มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตรและต่อตัวเกษตรกร
- 3) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) สามารถติดตามช่วยเหลือให้คำแนะนำ หรือตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ตรงกับความต้องการด้วยความเอาใจใส่
- 5) คอยติดตามการทำงานของเกษตรกรอยู่เสมอ
- 6) ผู้นำทางการเกษตรต้องมีความเข้าใจและมั่นใจ
- 7) มีความศรัทธาเชื่อมั่นในการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุน ขณะเดียวกันผู้นำเกษตรกรต้องเป็นผู้รับการส่งเสริมที่ดี มีคุณภาพพร้อมกับการเป็นผู้ถ่ายทอด เผยแพร่สิ่งที่ตัวเองได้รับให้แก่เกษตรกรรายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8) ผู้นำเกษตรกรต้องมีความสามารถในการทำงานด้านต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จ มีความก้าวหน้าที่เป็นตัวอย่างให้บุคคลอื่นเชื่อถือศรัทธาได้โดยรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในการที่จะบริการเกษตรกรทุกคนอย่างทัดเทียมกัน

### 3.5 กระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกร

นที ขลิบทอง (2556: 10-25 ถึง 10-34) ได้กล่าวว่ากระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกรหมายถึง กระบวนการที่จะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นสามารถก้าวขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกรในลักษณะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบในท้องถิ่นควรเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย การคัดเลือก การสร้างเสริม และการประเมินผล โดยสามารถสรุปรายละเอียดของกระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกรได้ดังนี้

**3.5.1 การคัดเลือกผู้นำเกษตรกร** โดยมีหลักการที่สำคัญในการคัดเลือกผู้นำเกษตรกร ดังนี้

1) ต้องกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่ต้องการให้ชัดเจนแล้วเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงหรือใกล้เคียงกับคุณสมบัติที่กำหนดไว้ให้ได้มากที่สุด

2) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดและมีสภาพพื้นฐานใกล้เคียงกับเกษตรกรเป้าหมายส่วนใหญ่ เพื่อให้ได้บุคคลที่รู้จักปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ เพราะผู้นำเกษตรกรในแต่ละตำแหน่งจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละบทบาทหน้าที่อาจมีความต้องการบุคคลที่มีคุณสมบัติบางอย่างแตกต่างกันออกไป

4) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรในลักษณะผลักดันเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรในท้องถิ่น ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและพัฒนาท้องถิ่น โดยส่วนรวมตามความพร้อม

5) ต้องให้บุคคลที่จะคัดเลือกมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำเกษตรกรที่จะปฏิบัติเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้สำรวจและยืนยันความพร้อมของตนเองที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

6) ต้องระวังไม่ให้เกิดปัญหาความแตกแยกของเกษตรกรหรือประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากผลกระทบจากการคัดเลือก โดยต้องอธิบายให้เห็นเหตุผลและความเหมาะสมอย่างชัดเจนว่าทำไมจึงเลือกบุคคลนั้นเป็นผู้นำเกษตรกร

7) เปิดโอกาสให้เกษตรกรในท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการคัดเลือกบุคคลที่จะขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกรของท้องถิ่นมากที่สุด

8) ให้เกษตรกรในท้องถิ่นเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการมีผู้นำเกษตรกร ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของผู้นำเกษตรกรที่มีต่อเกษตรกรและท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่น ได้มีแนวทางในการเลือกบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

9) กำหนดขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกอย่างชัดเจน โปร่งใส โดยต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมและมีระยะเวลาในการดำเนินการพอควร

**3.5.2 การสร้างเสริมความเป็นผู้นำ** หมายถึง การดำเนินการที่จะทำให้บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ผู้นำเกษตรกรมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่

1) การสร้างเสริมความรู้ความสามารถ เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

(1) การเสริมสร้างด้านความรู้ เป็นการให้ความรู้ที่ผู้นำเกษตรกรควรจะต้องทราบและเข้าใจ เพื่อนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งการสร้างเสริมด้านความรู้สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การจัดอบรมเฉพาะกิจ จัดทำแปลงส่งเสริม จัดทัศนศึกษา จัดสาธิต และถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่ออื่น

(2) การปลูกฝังด้านทัศนคติ เพราะทัศนคติที่ดีจะช่วยให้ผู้นำเกษตรกรมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยทัศนคติที่ควรปลูกฝังให้ผู้นำเกษตรกร คือ ทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้นำ ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรม ทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเป้าหมายและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำเกษตรกร ทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นและการพัฒนาท้องถิ่น

(3) การเพิ่มพูนทักษะ เป็นการสร้างเสริมความรู้ความสามารถของผู้นำเกษตรกรทางด้านทักษะ โดยให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องการได้อย่างชำนาญเป็นที่ยอมรับ สำหรับทักษะที่ควรเน้นให้ผู้นำเกษตรกร ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทักษะในการส่งเสริมการเกษตร ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการแก้ไขปัญหา ทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทักษะในการเป็นผู้นำ และทักษะในการพัฒนาตนเอง

2) การสนับสนุนการทำงาน หมายถึง การช่วยเหลือให้ผู้นำเกษตรกรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกำลังใจและประสิทธิภาพในการทำงานอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานระยะต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะได้แก่ สนับสนุนทรัพยากร ช่วยเหลือประสานงาน การให้คำปรึกษา ช่วยประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ให้คำแนะนำปรึกษา แสดงการยอมรับติดตามเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ จัดรูปแบบและโครงสร้างการทำงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3) การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้นำเกษตรกร เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และเรียนรู้การทำงานและความเป็นผู้นำซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสฝึกงานและช่วยเหลือการทำงานซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างพลังในการทำงานร่วมกันไปพร้อมกัน

4) การทำงานร่วมกับผู้นำเกษตรกร คือการให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม



การเกษตรเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือในการทำงานไปพร้อมกัน ช่วยให้ผู้นำเกษตรกรได้เรียนรู้การทำงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยตรง

**3.5.3 การประเมินผลการสร้างผู้นำเกษตรกร** เป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกรที่ดำเนินการมาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร และมีส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุงต่อไปอย่างไรบ้าง โดยมีหลักในการประเมินผล ดังนี้

- 1) ต้องดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบไปด้วยข้อมูลและวิธีการที่เชื่อถือได้
- 2) ต้องมีเกณฑ์ หรือมาตรฐานตลอดจนตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถอธิบายเหตุผลในการประเมินผลให้เป็นที่ยอมรับได้
- 3) ต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่น่าไปใช้ได้อย่างแท้จริง
- 4) ต้องมีความเป็นกลางในการประเมินผล โดยไม่มีอคติหรือใช้อารมณ์ส่วนตัวประกอบการสรุปผลการประเมิน
- 5) การประเมินผลเป็นการศึกษาแนวทางที่จะแก้ไขปรับปรุง การดำเนินงานที่ผ่านมาให้ดีขึ้น มิใช่เป็นการจับผิดหรือประจานความล้มเหลวในการดำเนินงานที่ผ่านมา

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าผู้นำเกษตรกรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จากการรับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรในชุมชนช่วยเหลือการปฏิบัติงานต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อีกทั้งช่วยสะท้อนปัญหาและความต้องการของเกษตรกรกลับมายังเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร ดังนั้นควรมีการสร้างผู้นำเกษตรกรในท้องถิ่นขึ้น โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่องานส่งเสริมการเกษตร เพื่อมารับการพัฒนาความเป็นผู้นำให้มีความรู้ความสามารถที่จะสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

## 4. อาสาสมัครเกษตร

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ได้กล่าวอธิบายความหมายความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตร คุณสมบัติ หน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรและหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไว้ดังนี้

### 4.1 ความหมายของอาสาสมัครเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) ได้ระบุความหมายของอาสาสมัครเกษตร หมายถึงเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดเพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือ การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆรวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.”

### 4.2 ความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตร

ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ต้องการให้อาสาสมัครเกษตรเป็นตัวแทนของเกษตรกรในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร เป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรหรือเกษตรกรกับภาครัฐ ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีจำนวนไม่สมดุลกับเกษตรกร เนื่องจากการปรับลดอัตราค่าจ้างของภาครัฐและเป็นศูนย์รวมของเกษตรกรที่มีบทบาทสนับสนุนงานแก่หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรไว้ 2 ระดับ คือ การทำงานของอาสาสมัครเกษตรเป็นรายบุคคลและ และในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อให้งานอาสาสมัครเกษตรเกิดการบูรณา การมีความเข้าใจ และเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงการทำงานเป็นแนวเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรและอาสาชวเกษตรกร พ.ศ. 2548 และได้ปรับปรุงแก้ไขใช้ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551

### 4.3 คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ระบุไว้คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตร ไว้ ดังนี้

- 4.3.1 มีความสมัครใจและมีความรู้เฉพาะด้านสาขาที่สมัคร
- 4.3.2 มีหน่วยงานรับรองความสามารถ
- 4.3.3 มีภูมิลำเนาทำการเกษตรในพื้นที่ที่สมัคร

4.3.4 ต้องมีความเสถียร มีสุขภาพแข็งแรง

4.3.5 มีความรู้อ่านออก เขียนได้

4.3.6 มีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร

4.3.7 เป็นที่ยอมรับและได้รับการคัดเลือกจากชุมชน

4.3.8 สามารถติดต่อประสานงานและสื่อสารปัญหาต่างๆระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

4.3.9 สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับสู่เกษตรกรภายในพื้นที่ได้หมายเหตุ ผู้ที่เป็นอาสาสมัครเกษตรอย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติ ตามข้อ 1-3

#### 4.4 หน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร

อาสาสมัครเกษตรตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีหน้าที่ ดังนี้

4.4.1 ประชาสัมพันธ์งานหรือโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมรวมทั้งให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

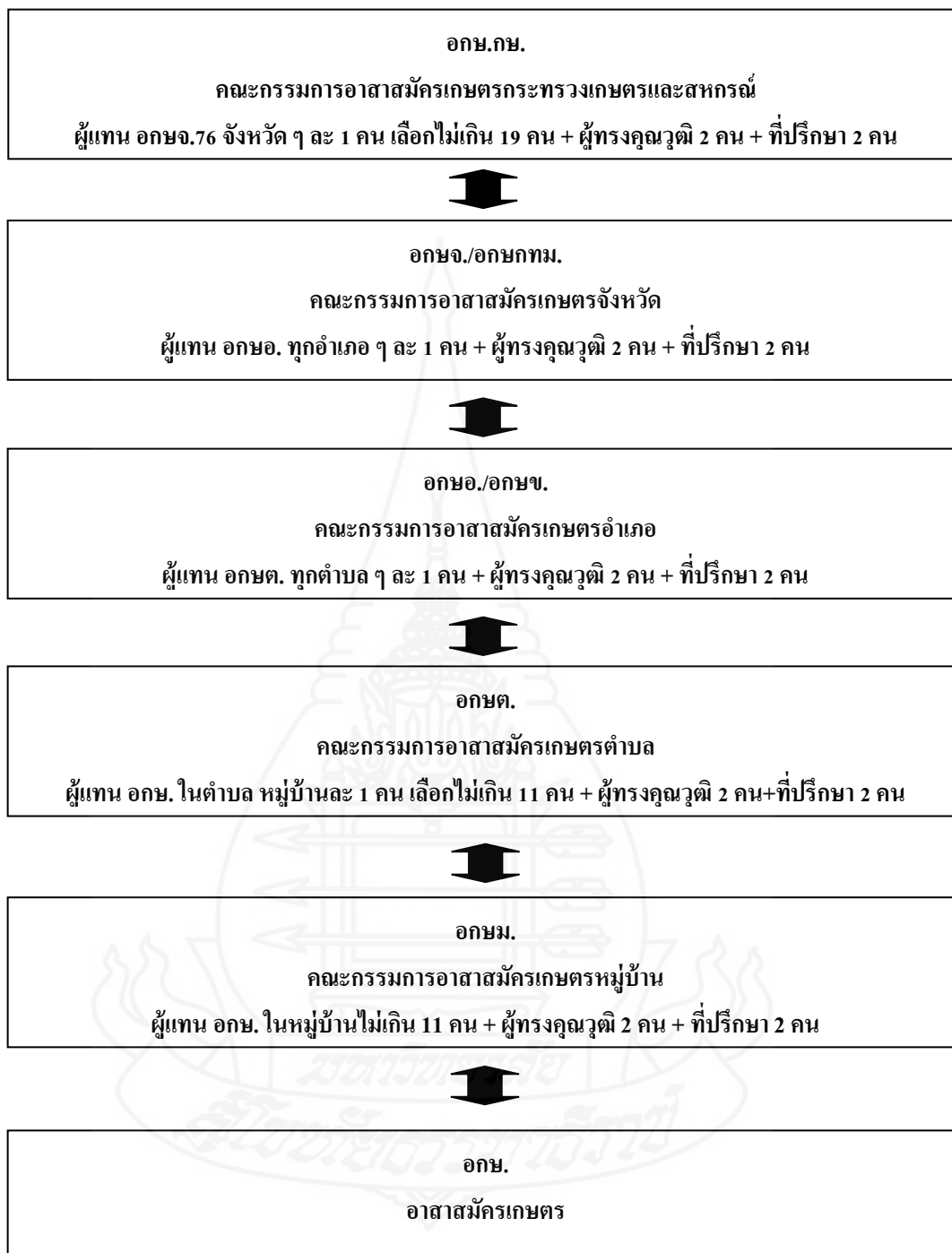
4.4.2 ประสานงานช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะแก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น

4.4.3 ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาด้านการเกษตรและเป็นวิทยากรเกษตรหรือสหกรณ์

4.4.4 ปฏิบัติงานใดๆที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชนหรือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอความช่วยเหลือ

#### 4.5 คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร

ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กำหนดให้มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับต่างๆรวมทั้งสิ้น 5 ระดับ (คณะกรรมการทุกระดับมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี) ดังภาพที่ 2.2



ภาพที่ 2.2 โครงสร้างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2551) ระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร

#### 4.6 หน้าที่ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรที่รับผิดชอบและบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรเกิดความเป็นเอกภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่

- 1) พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตร
- 2) การปรับปรุงระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร
- 3) การจัดประชุมคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรในระดับต่างๆ
- 4) การสนับสนุนการจัดสวัสดิการของอาสาสมัครเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ อาสาสมัครเกษตร ชมรมอาสาสมัครเกษตร การประกวดอาสาสมัครเกษตรที่มีผลงานดีเด่น
- 5) การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตร
- 6) สนับสนุนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตร

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า อาสาสมัครเกษตรเป็นเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสมัครใจเป็นตัวแทนของเกษตรกรในชุมชน ในการประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรและเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการเกษตรในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญด้านการเกษตรสามารถถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาแก่เกษตรกรในชุมชนได้

### 5. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

#### 5.1 ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554:4) อธิบายเกี่ยวกับความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไว้ดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม.” อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

### สาเหตุที่ต้องมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554:5) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ต้องมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในหมู่บ้าน
- 2) เพื่อให้เกิดงานพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

### 5.2 ความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555:1-2) อธิบายเกี่ยวกับความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรไว้ว่าหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตร ในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เช่น เกษตรหมู่บ้าน หมอดินอาสา ประมงอาสา เป็นต้น

ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่า “อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)” โดยทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้านและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

### 5.3 ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555:3-4) กล่าวไว้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้แทนจากการเลือกตั้งของอาสาสมัครเกษตรทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อาสาสมัครชวนาขั้นนำ อาสาพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกรตามพรบ.สภาเกษตรกร พ.ศ.2553 ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ดังนี้

5.3.1 เป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหา และขีดความสามารถในการพัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี

5.3.2 เป็นผู้ที่มีความไว้วางใจทั้งจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) สาขาต่างๆ และจากทางราชการ ให้เป็นผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน

5.3.3 เป็นผู้เชื่อมประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐเอกชน สถาบันการศึกษาฯ ให้สามารถร่วมกันพัฒนาการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งเกษตรกร ชุมชนและประเทศชาติ โดยภาครัฐได้กำหนดไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2555 ให้มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนการทำงานของภาครัฐ โดยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับหมู่บ้านและ ปี 2555 ให้เป็นปีแห่งการพัฒนาองค์ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

#### 5.4 สิทธิประโยชน์ที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะได้รับ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555: 5) ระบุไว้ดังนี้

- 1) มีบัตรประจำตัวและได้รับเกียรติบัตร
- 2) ได้รับโอกาสเข้าร่วม โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3) ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตรและการสหกรณ์ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น
- 4) ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นๆ เพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร(คน.กษ.) กำหนด

#### 5.5 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555: 6-11) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไว้ดังนี้

- 1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่
  - 1) จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) โดยการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญ วัน เวลา สถานที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลโดยการช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
  - 2) จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) พืช 3ชนิด คือ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง โดยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ คุณสมบัติ เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียน วัน เวลา สถานที่ รับขึ้น

และการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยการช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสารข้อมูลเบื้องต้น การทำประชาคมช่วยปิดประกาศและเข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคมร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสู่ม ตรวจสอบแปลงของเกษตรกร

2.การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านได้แก่รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านและเข้าร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบลเสนอข้อมูลการเกษตรปัญหา/ความต้องการในเวทีประชาคม

3.การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านได้แก่ สํารวจรวบรวมความต้องการความรู้ของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้และประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

4.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย ภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ สํารวจพื้นที่ประสบภัย ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยแจ้งนัดหมายเกษตรกรและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนด้านการเกษตรในหมู่บ้าน ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆเกษตรกรองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการทำงานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้รู้จักพื้นที่ มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่ตรงปัญหาความต้องการและศักยภาพของเกษตรกรในหมู่บ้าน



## 6. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา (2556:7-20) กล่าวถึงประวัติความเป็นมา อาณาเขตติดต่อ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การเมืองการปกครอง โครงสร้างเศรษฐกิจและการเกษตรกรรมไว้ดังนี้

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 4,832.171 ตารางกิโลเมตรหรือ 2,825,673.75 ไร่ ประชากรจำนวน 502,342 คน แยกเป็นชาย 249,278 คน หญิง 253,064 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 145,759 ครัวเรือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม 79.75% ศาสนาพุทธ 19.85% และศาสนาคริสต์ 0.301% และเป็นจังหวัดเดียวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีพื้นที่ติดทะเล

### 6.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดยะลา

คำว่า “คำว้ายะลา” ซึ่งแปลว่า แห ความประวัตติตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ “เมืองยะลา” เป็นส่วนหนึ่งของเมืองมณฑลปัตตานี ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงโปรดเกล้าให้มีการปรับปรุงการปกครอง ส่วนภูมิภาคให้เป็นการปกครองแบบเทศาภิบาลและในปีพุทธศักราช 2476 ได้มีการยุบเลิกมณฑลปัตตานีและได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน “เมืองยะลา” จึงเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบันได้โยกย้ายที่ตั้งมาแล้ว 4 ครั้ง ในสมัยอำมาตย์โทพระรัฐกิจวิจารณ์ สวาสดิ์ ณ นคราผู้ว่าราชการจังหวัดคนที่ 10 (พ.ศ.2456-2458) ได้วางผังเมืองด้วยการหาจุดศูนย์กลางใจเมือง โดยการปักหลักไว้และเอาก่อนหินไว้เป็นเครื่องหมายเรียกว่า “กิโหลศูนย์” และลากเส้นเป็นชั้นๆ มีถนนรองเป็นตาข่าย ลักษณะไขแฉงมุมในเขตเทศบาลยะลา จนได้รับการชื่นชมเป็นเทศบาล ซึ่งจัดวางผังเมืองแบบไขแฉงมุมที่สวยงามที่สุดของประเทศและได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดความสะอาด 3 ปีซ้อน (พ.ศ. 2528-2530) และในปี 2540 ได้รับการคัดเลือกจากองค์การอนามัยโลกยกให้เป็น 1 ใน 5 เมืองของประเทศไทยในโครงการเมืองน่าอยู่ทั่วโลก

### 6.2 อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศ

ทิศเหนือ	จดอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาและอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	จดอำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

### 6.3 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขาและหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลางจนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัดได้แก่บริเวณที่ราบแม่น้ำปัตตานีและแม่น้ำสายบุรีไหลผ่านอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางถึงสูงมาก โดยเฉลี่ยระหว่าง 100-200 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบและสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่สองเทือกเขา คือ เทือกเขาสันการาคีรี เริ่มจากอำเภอเบตงเป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และเทือกเขาปิไล ซึ่งเป็นเทือกเขาอยู่ภายในจังหวัด ในเขตตำบลบุคิ บ้านนังสารของอำเภอเมืองยะลา อำเภอกรงปินังและอำเภอรามัน และลักษณะภูมิอากาศจังหวัดยะลาตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นร้อนชื้นและมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ทำให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่พฤษภาคม-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิค่าสุดเฉลี่ยประมาณ 28.20 องศาเซลเซียสและสูงสุดเฉลี่ย 34.50 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,712.1 มิลลิเมตรต่อปี มีฝนตกเฉลี่ย 148 วันต่อปี เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน มีฝนตกชุกที่สุด

### 6.4 การเมืองการปกครอง

จังหวัดยะลาแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 381 หมู่บ้าน หน่วยงานส่วนภูมิภาค 34 หน่วยงานส่วนกลาง 71 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 15 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 48 แห่ง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 แบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น 3 เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 3 คน

### 6.5 โครงสร้างเศรษฐกิจ

จังหวัดยะลาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรมการค้าสัตว์และการป่าไม้ ร้อยละ 44.9 รองลงมาเป็นสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 11.6 สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ ร้อยละ 11.3 และสาขาอื่นๆ ร้อยละ 32.2 เศรษฐกิจโดยทั่วไปของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร โดยเฉพาะผลผลิตยางพาราเป็นสำคัญ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในปี 2553 เท่ากับ 76,657 บาท ต่อคนต่อปี (อ้างอิง ปี 2553: สำนักงานคลังจังหวัดยะลา)

### 6.6 การเกษตรกรรม

พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรอยู่ในอำเภอรวม 1,784,596 ไร่ หรือร้อยละ 62.41 ของพื้นที่ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน 11,452,212 ไร่ รองลงมาเป็นพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 55,688 ไร่ ทุเรียนจำนวน 51,869 ไร่ ลองกอง จำนวน 47,354 ไร่ พืชเศรษฐกิจหลักที่ทำรายได้และชื่อเสียงให้แก่จังหวัดยะลามากได้แก่ยางพารา ทุเรียน ลองกอง และส้มโชกุน

## 6.7 การดำเนินงานเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา

### 6.7.1 การดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา (2554) ได้ดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน ในพื้นที่ 8 อำเภอ 58 ตำบล 379 หมู่บ้าน 2 ชุมชน ได้ประกาศแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน 381 คน ลงวันที่ 11 เมษายน 2554 ต่อมาได้ ปี 2555 ได้ยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าว เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางราย มีรายชื่อไม่ถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ได้อยู่ในพื้นที่และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงได้ประกาศแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใหม่ตามประกาศสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ประกาศ ณ วันที่ 22 สิงหาคม 2555 โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ตามภาพที่ 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนตำบล หมู่บ้าน/ชุมชนและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรายอำเภอในพื้นที่จังหวัดยะลา

อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน	จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (คน)
เมืองยะลา	14	82	82
รามัน	16	90	90
ยะหา	7	49	49
กาบัง	2	18	18
กรงปินัง	4	23	23
ธารโต	4	37	37
เบตง	5	32	32
บันนังสตา	6	50	50
<b>รวม</b>	<b>58</b>	<b>381</b>	<b>381</b>

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา (2555) ประกาศเรื่องการแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จังหวัดยะลา

### 6.7.2 การดำเนินงานพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ได้ดำเนินการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2555 - ปัจจุบันมีดังนี้

- 1) อบรมถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 381 คน
- 2) อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ต้นพันธุ์ไม้ผล เมล็ดพันธุ์พืชผัก ปุ๋ยอินทรีย์ ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 381 คน เพื่อเป็นแปลงเรียนรู้ต้นแบบแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน
- 3) อบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 381 คน
- 4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับอำเภอ จำนวน 381 ราย ระดับจังหวัดจำนวน 50 ราย
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นต้นแบบการผลิตระดับหมู่บ้าน จำนวน 40 ราย
- 6) ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสู่ความเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) คือมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปีและมีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ได้ดำเนินการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในด้านการถ่ายทอดความรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้นแบบส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสู่ความเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรในการพัฒนาการเกษตรต่อไป

## 7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครหมู่บ้านในจังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานต่างๆ สรุปได้ดังนี้

### 7.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

#### 7.1.1 เพศ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:42) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า อพปม.เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย นอกจากนี้ เอกรินทร์ โปตะเวช (2551:82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เพศมีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างจาก ชาตรี จันทร์ตา (2552:79) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

#### 7.1.2 อายุ

วิโรจน์ ศรีหุดผ่อง (2552:68) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อสม.กฟผ.) ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอสม.กฟผ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งต่างจากชาตรี จันทร์ตา (2552:79) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า อายุไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและศิริศักดิ์ จันทร์ดี (2550:94) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการควบคุมการป้องกันโรคไข้หวัดนกของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันตนเองจากโรคไข้หวัดนกหรือการควบคุมโรคในคนแต่อย่างใด

#### 7.1.3 สถานภาพการสมรส

สุกัญญา องควิวิธสาร (2550: 44) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่ร้อยละ 91.1 มีสถานภาพสมรสแล้ว รองลงมาร้อยละ 7.1

มีสถานภาพโสดและมีเพียงร้อยละ 1.8 มีสถานภาพหม้าย สอดคล้องกับโศพล ไกยะสินธุ์ (2546: 52) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่ร้อยละ 92.4 มีสถานภาพแต่งงานแล้ว รองลงมา ร้อยละ 4.5 มีสถานภาพโสดและมีเพียงร้อยละ 2.8 มีสถานภาพหม้าย และร้อยละ 0.3 สถานภาพอยู่ร้าง

#### 7.1.4 ระดับการศึกษา

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 57) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของ ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวก ต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน แต่จากการศึกษาของ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

### 7.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

#### 7.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

สุกัญญา องควิวิธสาร (2550: 48) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 9 พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 40.3 มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 45) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีพบว่า เกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 46.9 มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน ต่างจาก กัมปัล แก้วมีศรี (2545:31) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านจังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาปศุสัตว์ ร้อยละ 51.5 มีแรงงานในครัวเรือน 3 - 4 คน โดยแรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์ คือการมีจำนวนแรงงาน ในครอบครัวเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์ลดลง

#### 7.2.2 รายได้ของครัวเรือน

พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546: 31) ได้ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทองพบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 150,001 – 200,000 บาท และสุกัญญา องควิวิธสาร (2550: 48) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 171,259.43 บาทต่อปี และสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 ซึ่งแตกต่างจากชาติรี จันทรธาดา (2552 :79) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า รายได้ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

### 7.2.3 พื้นที่ทำการเกษตร

โสพล ไกยะสิทธิ์ (2546: 54) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติของหมอดินอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 18.97 ไร่ และเทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546:41) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบล ในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบล มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 12.53 ไร่ ส่วนสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 45) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 28.85 ไร่ ในขณะที่เกสร สวนศิริ (2552:45) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองต่ำกว่า 10 ไร่ และเช่าพื้นที่มากกว่า 6 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## 7.3 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม

### 7.3.1 ความเป็นผู้นำชุมชน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 48.5 มีตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 30.2 มีตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสภารัตร์กำนัน ซึ่งสอดคล้องกับ กัมปภัต แก้วมีศรี (2545:31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้านและมีตำแหน่งทางสังคม

1-3 ตำแหน่งซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครตัว  
ประจำหมู่บ้าน

### 7.3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร เกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา องควิวิธสาร (2550:44) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ผลการศึกษาพบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่ร้อยละ 93.9 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยร้อยละ 68.2 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

### 7.3.3 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:47) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านเกินครึ่งคือ ร้อยละ 57.7 ไม่ได้เป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆรองลงมาเป็นหมอดินอาสา เศรษฐกิจกรเกษตรอาสา ปศุสัตว์อาสา อาสาสมัครด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาสมัครสหกรณ์และอาสาสมัครชลประทาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ เผ่าสอน (2548:57) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอศิขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่ร้อยละ 48.8 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆในหมู่บ้าน

### 7.3.4 แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร

อรวรรณ จินะใจหาญ (2554:43) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่ร้อยละ 76.4 ได้รับความรู้จากคู่มือพัฒนาที่ดินรองลงมาได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:52) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านได้รับความรู้จากสื่อมวลชน ส่วนใหญ่จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์และสื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งการได้รับความรู้มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในขณะที่กัมปพล แก้วมีศรี (2545:42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครตัวประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมาได้รับความรู้จากกรฝึกอบรม



## 7.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆ

### 7.4.1 การได้รับการฝึกอบรม

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554:62) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในระดับมาก คือการได้เข้ารับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546:54) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาสมัครพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

### 7.4.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 56) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับเอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 82) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานมีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## 7.5 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน

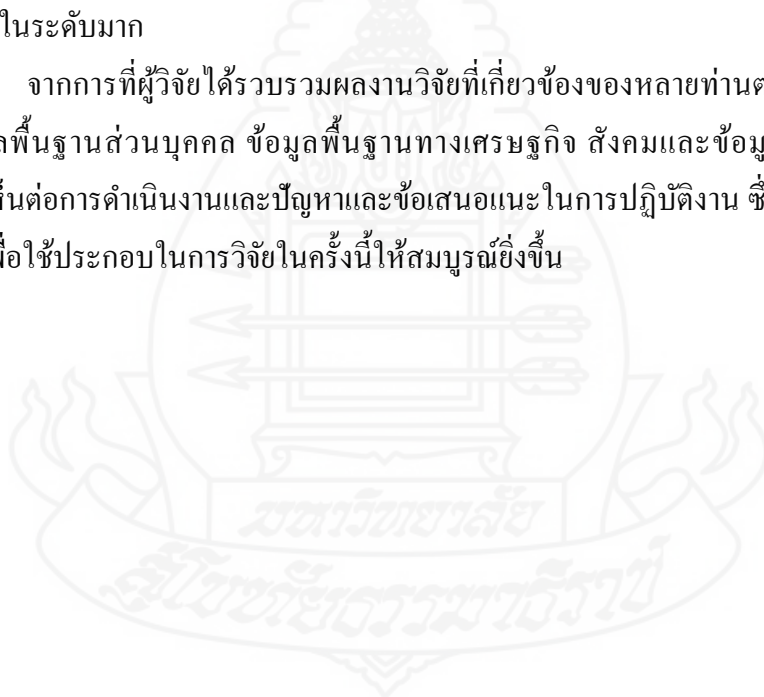
โสพล ไกยะสินธุ์ (2546: 99) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยมากต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านซึ่งสอดคล้องกับ สุพิน วัฒนา (2551: 69) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดการขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลแม่สายอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก ในเรื่องการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย การจัดตั้งธนาคารขยะและการนำขยะมาใช้ใหม่

## 7.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:68) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือการที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจนและมี

ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับเกษตร สวนศรีและสุกัญญา องควิวิธสาร (2550:98) ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลยังไม่พบปัญหาในระดับมากที่สุดและระดับมากมีเพียงปัญหาในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ การรวบรวมปัญหาความต้องการของเกษตรกร การถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ด้านการจัดทำศูนย์บริการงานพัฒนาที่ดินประจำตำบล ด้านการปฏิบัติงานคลินิกดินเคลื่อนที่และด้านการรายงานผลปฏิบัติงาน ภาพรวมของปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบล มีในระดับปานกลางมีข้อเสนอแนะคือ หมอดินอาสาประจำตำบลมีความต้องการสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน การอบรม การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารวิชาการ การเพิ่มค่าตอบแทนและสนับสนุนสารเร่ง พ.ค. 1-7 ภาพรวมข้อเสนอแนะของความต้องการได้รับสนับสนุนในระดับมาก

จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของหลายท่านตามกรอบแนวคิดในด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานและปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเพื่อใช้ประกอบในการวิจัยในครั้งนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น



### บทที่ 3

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

#### 1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ได้คัดเลือกและแต่งตั้งขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและปฏิบัติหน้าที่อยู่จำนวนทั้งสิ้น 381 คน

#### 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane 1973 :1088 อ้างใน จินดา ขลิบทอง 2555: 19)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับให้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{381}{1 + (381(0.05))^2} \\ &= 195.13 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n) = 195 คน

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 51.18 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

เนื่องจากจำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ของแต่ละอำเภอมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามจำนวนร้อยละของตัวอย่าง คือ ร้อยละ 51 ของแต่ละอำเภอจากนั้น จึงใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละอำเภอ จะได้กลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมืองยะลา	82	42
2	รามัน	90	46
3	ยะหา	49	25
4	กาบัง	18	9
5	กรงปินัง	23	12
6	ธารโต	37	19
7	เบตง	32	16
8	บันนังสตา	50	26
รวม		381	195

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Closed- ended questions) และแบบปลายเปิด (open- ended questions) มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

### 2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะไว้

### 2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิดซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและ ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร การเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร การเป็นอาสาสมัครเกษตร สาขาอื่นๆ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้เลือกตอบหรือให้เติมข้อความลงในช่องว่าง

การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรและการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ไม่ได้รับ และ ได้รับ ผู้ที่ตอบได้รับให้เลือกตอบ 5 ระดับ ใช้การลงรหัสข้อมูลในเชิงปริมาณ กำหนดค่าของข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยค่าคะแนนที่ได้ ดังนี้

ไม่ได้รับ	ระดับคะแนน	เท่ากับ	0
ได้รับน้อยที่สุด	ระดับคะแนน	เท่ากับ	1
ได้รับน้อย	ระดับคะแนน	เท่ากับ	2
ได้รับปานกลาง	ระดับคะแนน	เท่ากับ	3

ได้รับมาก ระดับคะแนน เท่ากับ 4

ได้รับมากที่สุด ระดับคะแนน เท่ากับ 5

**ตอนที่ 2** ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น แบ่งคำตอบให้เลือกเป็น 5 ระดับ การลงรหัสข้อมูลในเชิงปริมาณ กำหนดค่าของข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยค่าคะแนนที่ได้ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับคะแนน เท่ากับ 1

ไม่เห็นด้วย ระดับคะแนน เท่ากับ 2

ไม่แน่ใจ ระดับคะแนน เท่ากับ 3

เห็นด้วย ระดับคะแนน เท่ากับ 4

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับคะแนน เท่ากับ 5

**ตอนที่ 3** การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ด้านการร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรและด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานลักษณะคำถามให้ตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม ผู้ที่ตอบมีส่วนร่วมให้เลือกตอบ 5 ระดับ ใช้การลงรหัสข้อมูลในเชิงปริมาณกำหนดค่าของข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยค่าคะแนนที่ได้ดังนี้

ไม่มีส่วนร่วม ระดับคะแนน เท่ากับ 0

มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ระดับคะแนน เท่ากับ 1

มีส่วนร่วมน้อย ระดับคะแนน เท่ากับ 2

มีส่วนร่วมปานกลาง ระดับคะแนน เท่ากับ 3

มีส่วนร่วมมาก ระดับคะแนน เท่ากับ 4

มีส่วนร่วมมากที่สุด ระดับคะแนน เท่ากับ 5

**ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ** เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ลักษณะของคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานและด้านอื่นๆ เป็นแบบสัมภาษณ์โดยให้ระบุถึงปัญหาและข้อเสนอแนะลงในช่องว่างที่กำหนดให้

### 2.3 การทดสอบเครื่องมือ

**2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ (Content Validity)** เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้น สามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการและวัดได้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาการศึกษาโดย

1) ผู้ศึกษาทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ด้วยตนเองในขั้นต้น  
2) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข

3) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป

**2.3.2 การทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (reliability)** โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจากอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 คน นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้

ปัจจัยการได้รับการฝึกอบรม	เท่ากับ 0.897
แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร	เท่ากับ 0.875
การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน	เท่ากับ 0.823
การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	เท่ากับ 0.972

ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงข้อมูลต่อไป

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 คน โดยการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกอำเภอจังหวัดยะลา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2557 – เมษายน 2557 ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือจากเกษตรอำเภอทุกอำเภอทั้ง 8 อำเภอ ในการนัดหมายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้

3.2 ใช้วิธีการจับสลากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละอำเภอ

3.3 ซึ่แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัยแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ทุกข้อด้วยตนเองก่อนนำมาใช้

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum)

4.2 การวิเคราะห์การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรการได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$



ดังนั้น ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยระหว่าง

1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด	หรือ	ระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย	หรือ	ระดับไม่เห็นด้วย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง	หรือ	ระดับไม่แน่ใจ
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก	หรือ	ระดับเห็นด้วย
4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด	หรือ	ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

**4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ** เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัคร  
 เกษตรหมู่บ้านใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยสรุปประเด็นปัญหาใช้คำร้อยละและการจัดอันดับ



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอนดังนี้

**ตอนที่ 1** ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้านในจังหวัดยะลา

**ตอนที่ 2** ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

**ตอนที่ 3** การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

**ตอนที่ 4** ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

**ตอนที่ 1** ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล 2) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และ 3) ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและ 4) ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

#### 1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษา ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 195		
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1. เพศ</b>		
ชาย	127	65.1
หญิง	68	34.9
<b>2. อายุ (ปี)</b>		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	61	31.3
41 – 50	74	37.9
51 – 60	45	23.1
มากกว่า 60	15	7.7
ค่าต่ำสุด = 27 : ค่าสูงสุด = 82 : ค่าเฉลี่ย = 46.04		
<b>3. สถานภาพการสมรส</b>		
โสด	16	8.2
สมรส	170	87.2
หม้าย-หย่าร้าง	9	4.6
<b>4. ระดับการศึกษา</b>		
ประถมศึกษา	41	21.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	61	31.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	59	30.3
อนุปริญญา, ปวส	17	8.7
ปริญญาตรี	15	7.7
อื่นๆ (ด้านศาสนาอิสลาม)	2	1.0

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

**1.1.1 เพศ** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่คือร้อยละ 65.1 เป็นเพศชาย และ 34.9 เป็นเพศหญิง

**1.1.2 อายุ** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.9 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ร้อยละ 23.1 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี

ร้อยละ 7.7 มีอายุมากกว่า 60 ปี ตามลำดับ โดยมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอายุน้อยที่สุด 27 ปีมากที่สุด 82 ปี และมีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี

**1.1.3 สถานภาพการสมรส** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 87.2 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ 8.2 มีสถานภาพโสด และ ร้อยละ 4.6 มีสถานภาพหม้าย-หย่าร้าง

**1.1.4 ระดับการศึกษา** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 31.13 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 30.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. ร้อยละ 21.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญา, ปวส. ร้อยละ 7.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และอื่นๆร้อยละ 1.0 จบการศึกษาระดับอื่นๆ(ด้านศาสนาอิสลาม)

## 1.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วยจำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 – 4.4

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน)

n = 195		
ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1.จำนวนแรงงานในครัวเรือน(คน)		
1	21	10.8
2	108	55.4
3	23	11.8
4	24	12.3
มากกว่า 4	19	9.7
ค่าต่ำสุด = 1 : ค่าสูงสุด = 8 : ค่าเฉลี่ย = 2.63		

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน)  
ผลการวิจัย พบว่า

**1.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 55.4 มีแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 12.3 มีแรงงานในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 11.8 มีแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 10.8 มีรายงานในครัวเรือน 1 คน และร้อยละ 9.7 มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 4 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 8 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี)

n = 195					
ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	สูงสุด	ต่ำสุด
<b>2. รายได้รวมของครัวเรือน (บาท/ปี)</b>					
2.1 รายได้จากภาคการเกษตร(บาท/ปี)					
			129,822.70	600,000	16,200
$\leq$ 100,000	101	51.8			
100,001 – 200,000	68	34.9			
200,001 – 300,000	15	7.7			
300,001 – 400,000	7	3.6			
> 400,000	4	2.0			
2.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตร(บาท/ปี)					
ไม่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร	44	22.6	76,629.54	390,000	7,200
มีรายได้	151	77.4			
$\leq$ 50,000	47	24.1			
50,001 – 100,000	72	36.9			
100,001 – 150,000	19	9.7			
150,001 – 200,000	6	3.1			
> 200,000	7	3.6			
2.3 รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน(บาท/ปี)					
			189,213.70	650,000	53,200
$\leq$ 100,000	26	13.3			
100,001 – 200,000	106	54.4			
200,001 – 300,000	40	20.5			
300,001 – 400,000	16	8.2			
> 400,000	7	3.6			

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้ของครัวเรือนต่อปี)

ผลการวิจัยพบว่า

**1.2.2 รายได้จากภาคการเกษตร** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 51.8 มีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 34.9 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.7 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 3.6 มีรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาท/ปี และมีเพียงร้อยละ 2.0 มีรายได้มากกว่า 400,000 บาท/ปี โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรสูงสุด 600,000 บาท/ปี ต่ำสุด 16,200 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 129,822.70 บาท/ปี

**1.2.3 รายได้จากนอกภาคการเกษตร** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 36.9 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 24.1 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี ร้อยละ 9.7 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 3.6 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 3.1 มีรายได้ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 22.6 ไม่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร โดยมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรสูงสุด 390,000 บาท/ปี ต่ำสุด 7,200 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 76,629 บาท/ปี

**1.2.4 รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.4 มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนระหว่าง 100,001 - 200,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 20.5 มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 13.3 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.2 มีรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 3.6 มีรายได้มากกว่า 300,000 บาท/ปี โดยมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนสูงสุด 650,000 บาท/ปี ต่ำสุด 53,200 บาท/ปี และมีรายได้รวมเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร)

n = 195					
ข้อมูลทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	สูงสุด	ต่ำสุด
3.พื้นที่ทำการเกษตร(ไร่)					
3.1 พื้นที่ทำการเกษตรรวม(ไร่)					
			15.57	180	1
1 - 10	94	48.2			
11 - 20	69	35.4			
21 - 30	15	7.7			
31- 40	9	4.6			
> 40	8	4.1			
3.2 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง(ไร่)					
			14.55	105	1
1 - 10	90	46.1			
11- 20	61	31.3			
21 - 30	16	8.2			
31 - 40	7	3.6			
> 40	7	3.6			
3.3 พื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่า(ไร่)					
			5.79	13	2
1 - 3	6	3.1			
4 - 6	8	4.1			
7 - 9	1	0.5			
10 - 12	3	1.5			
> 12	1	0.5			
3.4 พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำ(ไม่มีค่าเช่า)					
			9.71	100	1
1 - 5	21	10.8			
6 - 10	5	2.6			
11 - 15	1	0.5			
16 - 20	0	0.0			
> 20	2	1.0			

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.5 **พื้นที่ทำการเกษตรรวม** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 48.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมระหว่าง 1- 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 35.4 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่

ร้อยละ 7.7 มีพื้นที่ระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 4.6 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ไร่และร้อยละ 4.1 มีพื้นที่ มากกว่า 40 ไร่ โดยมีพื้นที่รวมสูงสุด 180 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่

**1.2.6 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองระหว่าง 1 – 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 31.3 มีพื้นที่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 8.2 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21 – 30 ไร่ และร้อยละ 3.6 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ไร่ และมากกว่า 40 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองสูงสุด 105 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 14.55 ไร่

**1.2.7 พื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่า** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 4.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่า ระหว่าง 4-6 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 3.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่า ระหว่าง 1-3 ไร่ ร้อยละ 1.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าระหว่าง 10-12 ไร่และมีเพียงร้อยละ 0.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าระหว่าง 7-9 ไร่ และมากกว่า 12 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าสูงสุด 13 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าเฉลี่ย 5.79 ไร่

**1.2.8 พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่า** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 10.8 มีพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่าระหว่าง 1-5 ไร่ ร้อยละ 2.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่าระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 1.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่ามากกว่า 20 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 0.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่าระหว่าง 11-15 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่าสูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 9.71 ไร่

### 1.3 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ และแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 – 4.9



ตารางที่ 4.5 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน)

n = 195

ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
<b>ความเป็นผู้นำในชุมชน</b>		
ไม่เป็นผู้นำในชุมชน	32	16.4
เป็นผู้นำในชุมชน*	163	83.6
กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	13	6.7
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน / สารวัตรกำนัน	34	17.4
สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อบต. / เทศบาล	9	4.6
คณะกรรมการหมู่บ้าน	87	44.6
คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	90	46.2
อื่นๆ(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)	39	20.0

\*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.5 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน) ของอาสาสมัคร  
เกษตรกรหมู่บ้านผลการวิจัยพบว่า

**1.3.1 ความเป็นผู้นำในชุมชน** อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 16.4 ไม่มี  
ตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชน ร้อยละ 83.6 มีตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชน ซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือ  
แต่งตั้งให้เป็นผู้นำในชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.2 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและ  
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รองลงมา ร้อยละ 44.6 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ  
หมู่บ้านร้อยละ 20.0 มีตำแหน่งอื่นๆเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 17.4 เป็น  
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน ร้อยละ 6.7 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านและมีเพียงร้อยละ 4.6 เป็น  
สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร)

n = 195

ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
<b>การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร</b>		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร	44	22.6
เป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร*	151	77.4
กลุ่มเกษตรกร	48	24.6
วิสาหกิจชุมชน	28	14.4
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	26	13.3
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	27	13.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	78	40.0
กลุ่ม ช.ก.ส.	44	22.6
อื่นๆ(กลุ่มสตรี)	4	2.1

\*ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร) ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 22.6 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 77.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.0 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรรองลงมา ร้อยละ 24.6 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 22.6 เป็นสมาชิกกลุ่มชกส. ร้อยละ 14.4 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 13.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 13.3 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและมีเพียงร้อยละ 2.1 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆเป็นสมาชิกกลุ่มสตรี

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ)

n = 195

ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
<b>การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ*</b>		
อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	28	14.4
อาสาปศุสัตว์	16	8.2
อาสาพัฒนาทางพารา	16	8.2
ประมงอาสา	17	8.7
อาสาสมัครสหกรณ์	7	3.6
เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	7	3.6
เกษตรหมู่บ้าน	169	86.7
อาสาสมัครชลประทาน	4	2.1
อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	4	2.1
หมอดินอาสา	37	19.0
อาสาสมัครฝนหลวง	0	0.00
อาสาสมัครชวานาชั้นนำ	1	0.5
อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	1	0.5
ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน	42	21.5

\*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.7 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

**1.3.3 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 21.5 เป็นผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 19.0 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 14.4 เป็นอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 8.7 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 8.2 เป็นอาสาปศุสัตว์และอาสาพัฒนาทางพารา ร้อยละ 3.6 เป็นอาสาสมัครสหกรณ์และเศรษฐกิจการเกษตรอาสา ร้อยละ 2.1 เป็นอาสาสมัครชลประทานและอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีร้อยละ0.5 เป็นอาสาสมัครชวานาชั้นนำและอาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร

n = 195

ประเภทแหล่งความรู้ด้าน การเกษตร	ระดับการได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	8 (4.1)	13 (6.7)	57 (29.2)	92 (47.2)	25 (12.8)	3.57	0.94	มาก
2. เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น	33 (16.9)	47 (24.1)	73 (37.4)	30 (15.4)	12 (6.2)	2.69	1.11	ปานกลาง
3. การประชุม / ฟังอบรม / สัมมนา	7 (3.6)	20 (10.3)	74 (37.9)	72 (36.9)	22 (11.3)	3.42	0.94	มาก
4. ศึกษาดูงาน	22 (11.3)	29 (14.9)	65 (33.3)	55 (28.2)	24 (12.3)	3.15	1.16	ปานกลาง
5. คู่มือการปฏิบัติงานอาสา สัมคร เกษตรหมู่บ้าน	10 (5.1)	24 (12.3)	59 (30.3)	64 (32.8)	38 (19.5)	3.63	2.37	มาก
6. เอกสารทางวิชาการ / วารสาร / แผ่นพับ / โปสเตอร์	21 (10.8)	45 (23.1)	70 (35.9)	52 (26.7)	7 (3.6)	2.89	1.03	ปานกลาง
7. หนังสือพิมพ์	38 (19.5)	51 (26.2)	69 (35.4)	35 (17.9)	2 (1.0)	2.63	1.72	ปานกลาง
8. ผู้นำชุมชน	30 (15.4)	43 (22.1)	68 (34.9)	44 (22.6)	10 (5.1)	2.80	1.11	ปานกลาง
9. เพื่อนอาสาสมัครเกษตร / อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	10 (5.1)	24 (12.3)	77 (39.5)	69 (35.4)	15 (7.7)	3.28	0.95	ปานกลาง
10. วิทยุ โทรทัศน์	34 (17.4)	34 (17.4)	69 (35.4)	44 (22.6)	14 (7.2)	2.84	1.16	ปานกลาง
11. วิทยุกระจายเสียง	59 (30.3)	40 (20.5)	56 (28.7)	33 (16.9)	7 (3.6)	2.43	2.00	ปานกลาง
12. อินเทอร์เน็ต	85 (43.6)	34 (17.4)	37 (19.0)	27 (13.8)	12 (6.1)	2.25	1.50	น้อย
<b>รวม</b>						<b>2.96</b>	<b>1.33</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จากคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.63 3.57 3.42 ตามลำดับ ส่วนแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ศึกษาดูงาน เอกสารทางวิชาการ/วารสาร/แผ่นพับ/โปสเตอร์ วิทยุโทรทัศน์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นและวิทยุกระจายเสียงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 3.15 2.89 2.84 2.80 2.69 2.63 2.43 ตามลำดับ และได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จากอินเทอร์เน็ตใน ระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 2.25

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งความรู้ต่างๆในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.96

#### 1.4 ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประกอบด้วย การได้รับการฝึกอบรมและการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4.9 - 4.10



ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่

n=195

การได้รับการฝึกอบรม ตามบทบาทหน้าที่	ระดับการได้รับการฝึกอบรม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
1. บทบาทหน้าที่และความสำคัญ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	2 (1.0)	9 (4.6)	50 (25.6)	110 (56.4)	24 (12.3)	3.74	0.77	มาก
2. การขึ้นทะเบียน เกษตรกร(ทบก.)	3 (1.5)	16 (8.2)	71 (36.4)	88 (45.1)	17 (8.7)	3.51	0.82	มาก
3. การขึ้นทะเบียน เกษตรกรผู้ปลูก พืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)	18 (9.2)	31 (15.9)	71 (36.4)	65 (33.3)	10 (5.1)	3.09	1.03	ปานกลาง
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน	9 (4.6)	24 (12.3)	85 (43.6)	69 (35.4)	8 (4.1)	3.22	0.88	ปานกลาง
5.เทคนิคการถ่ายทอดความรู้	11 (5.6)	37 (19.0)	98 (50.3)	42 (21.5)	7 (3.6)	2.98	0.88	ปานกลาง
6.การสำรวจเฟื้อระวังและ แจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช	7 (3.6)	28 (14.4)	77 (39.5)	73 (37.4)	10 (5.1)	3.26	0.89	ปานกลาง
7. การให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติ ธรรมชาติ	6 (3.1)	27 (13.8)	73 (37.4)	80 (41.0)	9 (4.6)	3.30	0.87	ปานกลาง
รวม						3.30	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรม ในเรื่องบทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.74 3.51 ตามลำดับ ส่วนการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจ เฟื้อระวังและแจ้งเตือนภัยจาก โรคแมลงศัตรูพืช การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.30 3.26 3.22 3.09 2.98 ตามลำดับ

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.30

ตารางที่ 4.10 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

กิจกรรมที่สนับสนุน	ระดับการได้รับการสนับสนุน						$\bar{X}$	S.D	แปล ความ
	0	1	2	3	4	5			
1. การฝึกอบรม	0 (0.0)	9 (4.6)	16 (8.2)	55 (28.2)	81 (41.5)	34 (17.4)	3.58	1.01	มาก
2. การศึกษาดูงาน	2 (1.0)	23 (11.8)	29 (14.9)	49 (25.1)	61 (31.3)	31 (15.9)	3.56	3.34	มาก
3. การเข้าร่วมโครงการและ กิจกรรม	2 (1.0)	6 (3.1)	29 (14.9)	63 (32.3)	67 (34.4)	28 (14.4)	3.84	4.22	มาก
4. ปัจจัยการผลิตต่างๆ	0 (0.0)	9 (4.6)	33 (16.9)	79 (40.5)	58 (29.7)	16 (8.2)	3.20	0.97	ปาน กลาง
5. ข้อมูลข่าวสารด้าน การเกษตร	0 (0.0)	10 (5.1)	18 (9.2)	56 (28.7)	90 (46.2)	21 (10.8)	3.48	0.98	มาก
6. การประกวดอาสาสมัคร หมู่บ้านที่มีผลงานดีเด่น	0 (0.0)	55 (28.2)	31 (15.9)	53 (27.2)	40 (20.5)	16 (8.2)	2.64	1.30	ปาน กลาง
7. งบประมาณในการ ดำเนินงาน	1 (0.5)	70 (35.9)	38 (19.5)	35 (17.9)	38 (19.5)	13 (6.7)	2.43	1.35	น้อย
8. สนับสนุนช่วยเหลือในการ ประสานงานกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน	0 (0.0)	60 (30.8)	35 (17.9)	53 (27.2)	37 (19.0)	10 (5.1)	2.49	1.24	น้อย
9. การจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	1 (0.5)	33 (16.9)	38 (19.5)	79 (40.5)	33 (16.9)	11 (5.6)	2.84	1.76	ปาน กลาง
10. วัสดุอุปกรณ์ในการ ปฏิบัติงาน	0 (0.0)	21 (10.8)	41 (21.0)	75 (38.5)	41 (21.0)	17 (8.7)	2.95	1.09	ปาน กลาง
11. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี่ยงเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	0 (0.0)	96 (49.2)	28 (14.4)	41 (21.0)	22 (11.3)	8 (4.1)	2.06	1.23	น้อย
12. การติดตามประเมินผล การดำเนินงาน	0 (0.0)	11 (5.6)	38 (19.5)	90 (46.2)	45 (23.1)	11 (5.6)	3.03	0.93	ปาน กลาง
<b>รวม</b>							<b>3.00</b>	<b>1.61</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.10 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ด้านการเข้าร่วมโครงการและ กิจกรรม การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.84 3.58 3.56 3.48 ตามลำดับ ส่วนการได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตต่างๆ การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การประกวดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานดีเด่น ในระดับ ปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.20 3.03 2.95 2.84 2.64 ตามลำดับและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการ สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน งบประมาณใน การดำเนินงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.49 2.43 2.06 ตามลำดับ

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจาก หน่วยงานในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.00





## ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน ในจังหวัดยะลา

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) การรายงานผลการปฏิบัติงานโดยนำผลการวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลาแต่ละด้านดังแสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน								
1.1 ช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้น ทะเบียนเกษตรกร(ทบก.)	8 (4.1)	6 (3.1)	83 (42.6)	80 (41.0)	18 (9.2)	3.48	0.86	เห็นด้วย
1.2 ช่วยรับขึ้นทะเบียน เกษตรกรผู้ปลูก พืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)	6 (3.1)	15 (7.7)	93 (47.7)	70 (35.9)	11 (5.6)	3.33	0.82	ไม่แน่ใจ
1.3 ร่วมทำประชาคม เกษตรกรผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจ	6 (3.1)	17 (8.7)	48 (24.6)	71 (36.4)	53 (27.2)	3.75	1.04	เห็นด้วย
1.4 ร่วมสำรวจตรวจสอบพื้นที่ แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ	10 (5.1)	20 (10.3)	56 (28.7)	79 (40.5)	30 (15.4)	3.50	1.03	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
<b>2.การร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>								
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการด้าน การเกษตร	4 (2.1)	13 (6.7)	83 (42.6)	75 (38.5)	20 (10.3)	3.48	0.84	เห็นด้วย
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน / ตำบล	8 (4.1)	7 (3.6)	84 (43.1)	73 (37.4)	23 (11.8)	3.64	2.36	เห็นด้วย
<b>3.การประสานงานในการ ถ่ายทอดความรู้และแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>								
3.1 ประสานงาน เจ้าหน้าที่ /วิทยากรใน การถ่ายทอดความรู้	6 (3.1)	8 (4.1)	95 (48.7)	66 (33.8)	20 (10.3)	3.42	0.87	เห็นด้วย
3.2 เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ ข่าวสารด้านการเกษตร	3 (1.5)	11 (5.6)	88 (45.1)	76 (39.0)	17 (8.7)	3.47	0.79	เห็นด้วย
3.3 ประสานงานในการ แก้ไขปัญหาของ เกษตรกร	2 (1.0)	11 (5.6)	84 (43.1)	79 (40.5)	19 (9.7)	3.52	0.78	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
<b>4.การติดตามสถานการณ์</b>								
<b>การเกษตรในหมู่บ้านและ</b>								
<b>รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน</b>								
<b>เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่</b>								
<b>เกี่ยวข้อง</b>								
4.1 เฝ้าระวังและแจ้งเตือน	6	8	77	82	22	3.54	0.86	เห็นด้วย
ภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช	(3.1)	(4.1)	(39.5)	(42.1)	(11.3)			
ที่ระบาด และภัยจากภัย								
พิบัติธรรมชาติ								
4.2 ร่วมสำรวจพื้นที่	7	4	84	81	19	3.51	0.83	เห็นด้วย
ประสบภัยและให้ความ	(3.6)	(2.1)	(43.1)	(41.5)	(9.7)			
ช่วยเหลือผู้ประสบภัย								
<b>5.การรายงานผลการ</b>								
<b>ปฏิบัติงาน</b>								
- จัดทำและส่งรายงาน	5	7	84	77	22	3.53	0.83	เห็นด้วย
สรุปผลการปฏิบัติงาน	(2.6)	(3.6)	(43.1)	(39.5)	(11.3)			
ทุกเดือน								
<b>รวม</b>						<b>3.51</b>	<b>0.99</b>	<b>เห็นด้วย</b>

จากตาราง ที่ 4.11 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน ใน 5 ด้าน พบว่า

1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อ การร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ร่วมสำรวจตรวจสอบ  
พื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจและช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) ในระดับเห็นด้วย มี  
ค่าเฉลี่ย 3.75 3.50 3.48 ตามลำดับ ส่วนการช่วยรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)  
ในระดับไม่แน่ใจมีค่าเฉลี่ย 3.33

2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบลและการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในระดับเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.64 3.48 ตามลำดับ

3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ข่าวสารด้านการเกษตรและประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้อยู่ในระดับเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.52 3.47 3.42 ตามลำดับ

4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติและร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย อยู่ในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ย 3.54 3.51 ตามลำดับ

5. การรายงานผลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นเรื่องจัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ย 3.53

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.51

### ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลาตามบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) การรายงานผลการปฏิบัติงานโดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลาในแต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4.12-4.17

ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	3.40	1.23	ปานกลาง
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	3.27	2.18	ปานกลาง
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	3.41	1.03	มาก
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.52	1.87	มาก
5. การรายงานผลการปฏิบัติงาน	3.49	1.17	มาก
<b>รวม</b>	<b>3.42</b>	<b>1.50</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามบทบาทหน้าที่ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานผลการปฏิบัติงานและการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.52 3.49 3.42 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านและการร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 3.27 ตามลำดับ

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.42 ตามรายประเด็นย่อย ดังนี้

ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
<b>1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน</b>								
1.1 ช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	6 (3.1)	14 (7.2)	40 (20.5)	76 (39.0)	59 (30.3)	3.86	1.02	มาก
1.2 ช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	6 (3.1)	17 (8.7)	48 (24.6)	71 (36.4)	53 (27.2)	3.75	1.04	มาก
1.3 ร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	51 (26.2)	13 (6.7)	34 (17.4)	63 (32.3)	34 (17.4)	3.08	1.46	ปานกลาง
1.4 ร่วมสำรวจพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ	52 (26.7)	21 (10.8)	42 (21.5)	52 (26.7)	28 (14.4)	2.91	1.42	ปานกลาง
<b>รวม</b>						<b>3.40</b>	<b>1.23</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) เจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 3.75 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) ร่วมสำรวจพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 2.91 ตามลำดับ

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.40

ตารางที่ 4.14 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา  
การเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
<b>2.การร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน</b>								
2.1 รวบรวมข้อมูล ปัญหาความต้องการ ด้านการเกษตร	30 (15.4)	23 (11.8)	54 (27.7)	67 (34.4)	21 (10.8)	3.13	1.22	ปานกลาง
2.2 เข้าร่วมเวทีการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน/ตำบล	26 (13.3)	22 (11.3)	56 (28.7)	70 (35.9)	21 (10.8)	3.41	3.14	มาก
<b>รวม</b>						<b>3.27</b>	<b>2.18</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.14 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
ด้านการร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร  
ระดับหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน/ตำบล ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.41 และมีส่วนร่วม  
รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.13

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการ  
หมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ในระดับปาน  
กลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27

ตารางที่ 4.15 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	การมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
<b>3.การประสานงาน</b>								
<b>ในการถ่ายทอดความรู้</b>								
<b>และแก้ไขปัญหาของ</b>								
<b>เกษตรกรในหมู่บ้าน</b>								
3.1 ประสานงาน	16	21	55	77	26	3.38	1.10	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่/วิทยากร	(8.2)	(10.8)	(28.2)	(39.5)	(13.3)			
ในการถ่ายทอดความรู้								
3.2 เผยแพร่ความรู้/	10	20	56	79	30	3.50	1.03	มาก
ข่าวสารด้านการเกษตร	(5.1)	(10.3)	(28.7)	(40.5)	(15.4)			
ในหมู่บ้าน								
3.3 ประสานงาน	9	24	68	73	21	3.37	0.98	ปานกลาง
ในการแก้ไขปัญหา	(4.6)	(12.3)	(34.9)	(37.4)	(10.8)			
ของเกษตรกรใน								
หมู่บ้าน								
<b>รวม</b>						<b>3.42</b>	<b>1.03</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.15 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านการประสานงานการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วม เผยแพร่ความรู้ข่าวสารด้านการเกษตรในหมู่บ้านในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 และประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 3.37 ตามลำดับ

ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานประสานแผนในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42



ตารางที่ 4.16 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน  
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	จำนวน (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
<b>4.การติดตามสถานการณ์ การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง</b>								
4.1 เฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยจากโรคแมลง ศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน	16 (8.2)	16 (8.2)	53 (27.2)	78 (40.0)	32 (16.4)	3.48	1.11	มาก
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยจากภัยพิบัติ ธรรมชาติในหมู่บ้าน	9 (4.6)	30 (15.4)	58 (29.7)	67 (34.4)	31 (15.9)	3.41	1.07	มาก
4.3 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ ผู้ประสบภัยในการเตรียม เอกสารหลักฐานการ ขอรับความช่วยเหลือ	17 (8.7)	22 (11.3)	60 (30.8)	77 (39.5)	19 (9.7)	3.74	4.24	มาก
4.4 ร่วมสำรวจพื้นที่ ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่	14 (7.2)	24 (12.3)	56 (28.7)	79 (40.5)	22 (11.3)	3.57	3.02	มาก
4.5 ช่วยเหลือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ในการให้ ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย	10 (5.1)	25 (12.8)	59 (30.3)	78 (40.0)	23 (11.8)	3.40	1.02	ปานกลาง
<b>รวม</b>						<b>3.52</b>	<b>1.87</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.16 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครหมู่บ้านด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วม ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระเบิดในหมู่บ้านและการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยธรรมชาติในหมู่บ้าน ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 3.57 3.48 3.41 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.40

ในภาพรวม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52

ตารางที่ 4.17 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

n = 195

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	1	2	3	4	5			
<b>5.การรายงานผลการปฏิบัติงาน</b>								
5.1 จัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือน	16	20	53	64	42	3.49	1.17	มาก
	(8.2)	(10.3)	(27.2)	(32.8)	(21.5)			
<b>รวม</b>						<b>3.49</b>	<b>1.17</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.17 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมจัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือนในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.49

#### ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะไว้ 6 ข้อ ได้แก่ ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการรายงานผลปฏิบัติงานและด้านอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.18 ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 195		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1.ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน</b>	<b>109</b>	<b>55.9</b>
1.1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	<b>68</b>	<b>34.9</b>
- เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร	27	13.8
- เกษตรกรนำเอกสารในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์	21	10.8
- แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจน	13	6.7
- ไม่มีงบประมาณในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร	7	3.6
1.2 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)	<b>41</b>	<b>21.0</b>
- เกษตรกรนำเอกสารในการยื่นขอขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์	17	8.7
- เกษตรกรแจ้งข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง	12	6.1
- แบบการขึ้นทะเบียน(ทพศ.) มีรายละเอียดและขั้นตอนมาก	7	3.6
- ขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน	5	2.6

จากตารางที่ 4.18 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 55.9 มีปัญหาในการดำเนินงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 34.9 ปัญหาเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนมากที่สุดร้อยละ 13.8 รองลงมา คือเกษตรกรนำเอกสารในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์ร้อยละ 10.8 แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจนร้อยละ 6.7 และไม่มิงงบประมาณในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ร้อยละ 3.6

ปัญหาการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 21.0 พบว่า ปัญหามากที่สุดร้อยละ 8.7 เกษตรกรนำเอกสารในการยื่นขอขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์ รองลงมา ร้อยละ 6.1 เกษตรกรแจ้งข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ร้อยละ 3.6 แบบการขึ้นทะเบียน (ทพศ.) มีรายละเอียดและขั้นตอนมากและร้อยละ 2.6 ขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 195		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1.ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน</b>	<b>74</b>	<b>37.9</b>
1.1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.)	49	25.1
- ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ให้เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึง	23	11.8
- ควรชี้แจงหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกรเข้าใจ	15	7.7
- ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร	7	3.6
- ขอสนับสนุนงบประมาณจากอปท.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4	2.0

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 195

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.2 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)	25	12.8
- ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกรทราบทั่วกัน	11	5.6
- ควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา	7	3.6
- ควรให้ความรู้ เรื่องเอกสารสิทธิ	4	2.1
- ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ให้ชัดเจนมากขึ้น	3	1.5

จากตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 37.9 มีข้อเสนอแนะ เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทพศ.) ร้อยละ 25.1 คือ ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ให้เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึงมากที่สุดร้อยละ 11.8 รองลงมาควรชี้แจงหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกรเข้าใจ ร้อยละ 7.7 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกรร้อยละ 3.6 และขอสนับสนุนงบประมาณจากอปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 2.0 ส่วนข้อเสนอแนะเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)ร้อยละ 12.8 คือ ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกรทราบทั่วกันมากที่สุด 5.6 รองลงมาควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาร้อยละ 3.6 ควรให้ความรู้เรื่องเอกสารสิทธิร้อยละ 2.1 และควรมีการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) ให้ชัดเจนมากขึ้นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.20 ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 195

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>2.ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>	<b>62</b>	<b>31.8</b>
- ขาดความร่วมมือจากเกษตรกร	29	14.9
- อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรน้อย	14	7.2
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร	10	5.1
- ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน	6	3.1
- แผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ	3	1.5

จากตารางที่ 4.20 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 31.8 มีปัญหาจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน พบปัญหาขาดความร่วมมือจากเกษตรกรมากที่สุดร้อยละ 14.9 รองลงมาคือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย ร้อยละ 7.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรร้อยละ 5.1 ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน และร้อยละ 3.1 ปัญหาเรื่องแผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 195

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>	<b>39</b>	<b>20.0</b>
- ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้มากขึ้น	15	7.7
- ควรจัดอบรมเรื่องหลักการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	9	4.6
- ควรเสนอแผนพัฒนาการเกษตรเข้าบรรจุในแผนพัฒนา ตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา	8	4.1
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกัน	5	2.6
- ควรมีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง	2	1.0

จากตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน คือ ร้อยละ 20.0 ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้มากขึ้นมากที่สุดร้อยละ 7.7 รองลงมาจัดอบรมเรื่องหลักการทำแผนพัฒนาการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.6 ควรเสนอแผนพัฒนาการเกษตรเข้าบรรจุในแผนพัฒนาตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา ร้อยละ 4.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกันร้อยละ 2.6 และควรมีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่องร้อยละ 1.0

ตารางที่ 4.22 ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 195

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>3. ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>	<b>51</b>	<b>26.2</b>
- ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้	21	10.8
- เกษตรกรมีความต้องการความรู้ที่หลากหลาย	12	6.2
- ขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรในบางเรื่อง	7	3.6
- ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากร	5	2.6
- ปัญหาการเดินทางในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร	3	1.5
- ปัญหาบางอย่างเกินความสามารถของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	3	1.5

จากตารางที่ 4.22 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 26.2 มีปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาเกษตรกรในหมู่บ้าน พบปัญหา ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้มากที่สุดร้อยละ 10.8 รองลงมาเกษตรกรมีความต้องการความรู้ที่หลากหลาย ร้อยละ 6.2 ขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรในบางเรื่อง ร้อยละ 3.6 ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากรร้อยละ 2.6 และมีปัญหาการเดินทางในการติดต่อ

ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ /วิทยากรกับปัญหาบางอย่างเกินความสามารถของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.23 ข้อเสนอแนะด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 195		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>3. ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>	<b>32</b>	<b>16.4</b>
- ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรแกนนำและผู้สนใจก่อน	12	6.2
- ควรจัดกลุ่มความต้องการความรู้	7	3.6
- ควรจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	5	2.6
- ควรจัดอบรมหลักสูตรการเป็นวิทยากรให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	4	2.0
- ควรใช้การติดต่อประสานงานโดยใช้การสื่อสารที่ทันสมัย	2	1.0
- ผู้นำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมแก้ไขปัญหา	2	1.0

จากตารางที่ 4.23 ข้อเสนอแนะด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 16.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรแกนนำและผู้สนใจก่อนมากที่สุด ร้อยละ 6.2 รองลงมาควรจัดกลุ่มความต้องการความรู้ ร้อยละ 3.6 ควรจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.6 ควรจัดอบรมหลักสูตรการเป็นวิทยากรให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.0 และมีข้อเสนอแนะควรใช้การติดต่อประสานงาน โดยใช้การสื่อสาร ที่ทันสมัยกับผู้นำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมแก้ไขปัญหา ร้อยละ 1.0



ตารางที่ 4.24 ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน  
เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 195		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>4. ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>38</b>	<b>19.5</b>
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ระบาดและภัยจากพิบัติธรรมชาติ	18	9.2
- อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องโรคแมลง ศัตรูพืช	10	5.1
- ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน	8	4.1
4.2 การสำรวจพื้นที่	10	5.1
- เกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง	10	5.1
4.3 การช่วยเหลือผู้ประสบภัย	10	5.1
- เกษตรกรมีเอกสารหลักฐานการขอความช่วยเหลือ ไม่ครบตามหลักเกณฑ์	6	3.1
- การได้รับความช่วยเหลือล่าช้า	4	2.0

จากตารางที่ 4.24 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 19.5 มีปัญหาด้านการติดตาม  
สถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและ  
ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจพื้นที่และการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและภัยจากภัยพิบัติ  
ธรรมชาติอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 9.2 พบปัญหาขาดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช  
มากที่สุดร้อยละ 5.1 รองลงมาขาดวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 4.1

ปัญหาการสำรวจพื้นที่ คือ เกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง  
ร้อยละ 5.1 ปัญหาการช่วยเหลือผู้ประสบภัยร้อยละ 5.1 เกษตรกรมีเอกสารหลักฐานการขอความ  
ช่วยเหลือไม่ครบตามหลักเกณฑ์ มากที่สุดและร้อยละ 3.1 รองลงมาการได้รับการช่วยเหลือล่าช้า  
ร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.25 ข้อเสนอแนะด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 195		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>4.ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>29</b>	<b>14.9</b>
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ระบาดและภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ	15	7.7
- ควรถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืชให้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	8	4.1
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน	7	3.6
4.2 การสำรวจพื้นที่	6	3.1
- ควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา	6	3.1
4.3 ควรช่วยเหลือผู้ประสบภัย	8	4.1
- ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์ให้เกษตรกร เข้าใจมากขึ้น	5	2.6
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือเร่งด่วน	3	1.5

จากตารางที่ 4.25 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมี ข้อเสนอแนะด้านการติดตามสถานการณ์ด้านการเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 14.9 แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจพื้นที่และการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย ดังนี้

การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและภัยพิบัติธรรมชาติ ร้อยละ 7.7 มีข้อเสนอแนะ ควรถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืชให้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 4.1 รองลงมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 3.6

การสำรวจพื้นที่ที่มีข้อเสนอแนะควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาร้อยละ 3.1

การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร้อยละ 4.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์ให้เกษตรกรเข้าใจมากขึ้น มากที่สุดร้อยละ 2.6 รองลงมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการช่วยเหลือเร่งด่วนร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.26 ปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน

n = 195		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>5.ปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน</b>	<b>29</b>	<b>14.9</b>
- แบบรายงานมีความละเอียดมากเกินไป	21	10.8
- เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย	8	4.1

จากตารางที่ 4.26 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 14.9 มีปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่า แบบรายงานมีความละเอียดมากเกินไปมากที่สุด ร้อยละ 10.8 รองลงมา เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย ร้อยละ 4.1

ตารางที่ 4.27 ข้อเสนอแนะด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน

n = 195		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>5.ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน</b>	<b>21</b>	<b>10.8</b>
- ควรปรับปรุงแบบรายงานใหม่ให้เข้าใจง่าย	14	7.2
- ควรการอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เรื่องการส่งรายงานทางสื่อระบบสารสนเทศ	7	3.6

จากตารางที่ 4.27 ข้อเสนอแนะด้านการรายงานผลการปฏิบัติอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 10.8 มีข้อเสนอแนะควรปรับปรุงแบบรายงานใหม่ให้เข้าใจง่ายมากที่สุดร้อยละ 7.2 รองลงมา ควรอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เรื่องการจัดส่งรายงานผ่านทางที่ระบบสารสนเทศ ร้อยละ 3.6

ตารางที่ 4.28 ปัญหาด้านอื่นๆ

n = 195		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>6.ด้านอื่นๆ</b>	<b>88</b>	<b>45.1</b>
- ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	35	17.9
- ขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้	14	7.2
- เกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร	11	5.6
- เกษตรกรไม่เชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	8	4.1
- การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากสถานการณ์ไม่สงบ	7	3.6
- ไม่มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	5	2.6
- ยังไม่เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน	5	2.6
- ขาดความสนใจจากหน่วยงานองค์กรและเกษตรกร	3	1.5

จากตารางที่ 4.28 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 45.1 มีปัญหาด้านอื่นๆ พบว่า มีปัญหาไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานมากที่สุด ร้อยละ 17.9 รองลงมาขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 7.2 เกษตรกรไม่รู้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร ร้อยละ 5.6 เกษตรกรไม่เชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.1 การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัย เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบร้อยละ 3.6 ไม่มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและยังไม่เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 2.6 และขาดความสนใจจากหน่วยงาน/องค์กรและเกษตรกร ร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

n = 195		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>6.ด้านอื่นๆ</b>	<b>112</b>	<b>57.4</b>
- ควรสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	47	24.1
- ควรจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรให้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง	19	9.7
- ควรจัดทัศนศึกษาดูงานให้แก่อกม.เพื่อนำความรู้ที่ได้มา ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์	14	7.2
- ควรประชาสัมพันธ์แนะนำตัวให้มากขึ้น	12	6.1
- ควรจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	8	4.1
- ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่าย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับอำเภอ ,จังหวัด	5	2.6
- ควรจัดอบรมพัฒนาความรู้และบุคลิกภาพให้เป็นผู้ ต้นแบบแก่เกษตรกร	4	2.1
- ควรเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรเพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น	3	1.5

จากตารางที่ 4.29 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 57.4 มีข้อเสนอแนะ ด้านอื่นๆ ว่า ควรสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานมากที่สุดร้อยละ 24.1 รองลงมาควรจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 9.7 ควรจัดทัศนศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 7.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์แนะนำตัวให้มากขึ้นร้อยละ 6.1 ควรจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.1 ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในระดับอำเภอ จังหวัด ร้อยละ 2.6 ควรจัดอบรมพัฒนาความรู้และบุคลิกภาพให้เป็นผู้ต้นแบบแก่เกษตรกร ร้อยละ 2.1 และควรเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรและเกษตรกร เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นร้อยละ 1.5

## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

##### 1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม และข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

###### 1.2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา รวม 8 อำเภอ จำนวน 381 คน

###### 1.2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 51.18 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดซึ่งใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.08 ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามกำหนด

###### 1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมีลักษณะ คำถาม ทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นหรือข้อความที่เพิ่มเติมหรือแก้ไขและตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำไปสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จากอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คือ ปัจจัยการได้รับการฝึกอบรม เท่ากับ 0.897 แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรเท่ากับ 0.875 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.823 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเท่ากับ 0.972

#### 1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเกษตรอำเภอทุกอำเภอในเขตอำเภออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมอธิบายแบบสัมภาษณ์แล้ว ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ตามเป้าหมายที่กำหนด 195 คน

#### 1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการฝึกอบรม การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

### 1.3 ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา สรุปผลการวิจัย ดังนี้

#### 1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า

- 1) **ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) **ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 129,822.70 บาท/ปี รายได้จากนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 76,629.54 บาท/ปีและมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี

มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง เฉลี่ย 14.55 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าเฉลี่ย 5.79 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่า เฉลี่ย 9.71 ไร่

3) **ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มิตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ คือ เป็นเกษตรหมู่บ้าน ส่วนแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร ด้านการเกษตรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ภาพรวมในระดับปานกลาง 8 แหล่ง ได้แก่ เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ศึกษาดูงาน เอกสารทางวิชาการ/วารสาร/แผ่นพับ/โปสเตอร์ วิทยุโทรทัศน์ ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ หนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง นอกจากนี้มีแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับในระดับมาก 3 แหล่ง ได้แก่ คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา ส่วนแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ได้รับในระดับน้อยจากอินเทอร์เน็ต

4) **ข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า**

(1) การได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมระดับปานกลาง 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้และมีเรื่องที่ได้รับการอบรมในระดับมากอยู่เพียง 2 เรื่อง คือ เรื่องบทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบค.)

(2) ส่วนการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานส่วนใหญ่ ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง 5 ด้าน ได้แก่ สนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและสนับสนุนให้มีการประกวดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานดีเด่น นอกจากนี้ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ สนับสนุนการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานระดับน้อย



ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนงบประมาณในการดำเนินงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน

**1.3.2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา** พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมระดับเห็นด้วย ตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานใน 5 ด้าน ปรากฏผล ดังนี้

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ต่อการร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ร่วมสำรวจพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจและช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ในระดับไม่แน่ใจ

2) การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการเข้าร่วมเวที การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ตำบล และการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตร

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ต่อการประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ ข่าวสารด้านการเกษตรและประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย โรคแมลงศัตรูพืชระบาดและจากภัยพิบัติธรรมชาติและร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

5) การรายงานผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการจัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือนในระดับเห็นด้วย

**1.3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา** พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมระดับมากและระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานใน 5 ด้าน พบว่า

1) ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ช่วยเจ้าหน้าที่ขึ้นทะเบียน

เกษตรกร(ทบก.) และช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและร่วมสำรวจสวนพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ ทั้งนี้ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านในระดับปานกลาง

2) ด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมากในการเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตร ทั้งนี้ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านในระดับปานกลาง

3) ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นเผยแพร่ความรู้/ข่าวสารด้านการเกษตรในหมู่บ้านและมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ทั้งนี้ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วม การดำเนินงานด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในระดับมาก

4) ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้านและการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ประเด็นช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทั้งนี้ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับมาก

5) ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นจัดทำและรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือน

### 1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

- 1) ปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
  - (1) ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าปัญหาที่พบได้แก่ เกษตรกร ไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนต่างๆ เกษตรกรนำเอกสารในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจน เกษตรกรแจ้งข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่มีงบประมาณในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์
  - (2) ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่า ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านและปัญหาเรื่องแผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
  - (3) ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าปัญหาที่พบได้แก่ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้ที่หลากหลาย ขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรในบางเรื่อง ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากร ปัญหาการเดินทางในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่วิทยากรและปัญหาบางอย่างเกินความสามารถของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
  - (4) ปัญหาด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าปัญหาที่พบได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขาดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงความเป็นจริง เกษตรกรมีเอกสารหลักฐานการขอความช่วยเหลือไม่ครบตามหลักเกณฑ์และการได้รับความช่วยเหลือล่าช้า
  - (5) ปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความเห็นว่าปัญหาที่พบได้แก่ แบบรายงานมีความละเอียดมากเกินไปและเส้นทางคมนาคมไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย
  - (6) ปัญหาด้านอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าปัญหาที่พบได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร เกษตรกรไม่เชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้าน การปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากสถานการณ์ไม่สงบไม่มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังไม่เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรในหมู่บ้านและขาดความสนใจจากหน่วยงานองค์กรและเกษตรกร

## 2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

(1) ข้อเสนอแนะด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง ควรแจ้งหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกร เข้าใจ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกรต่างๆ แจ้งให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ควรให้ความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์และขอสนับสนุนงบประมาณจากอปท.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้มากขึ้น ควรจัดอบรมเรื่องหลักการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรเสนอแผนพัฒนาเข้าบรรจุในแผนพัฒนาตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกันและควรมีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

(3) ข้อเสนอแนะด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรแกนนำและผู้สนใจก่อนควรจัดกลุ่มความต้องการความรู้ ควรจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรจัดอบรมหลักสูตรการเป็นวิทยากรให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรใช้การติดต่อประสานงานโดยใช้การสื่อสารที่ทันสมัยและผู้นำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมแก้ไขปัญหา

(4) ข้อเสนอแนะด้านติดตามสถานการณ์เกษตรกรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะว่าควรถ่ายทอดความรู้ เรื่อง โรคแมลงศัตรูพืชให้แก่ ออม. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์ให้เกษตรกรเข้าใจมากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการช่วยเหลือเร่งด่วน

(5) ข้อเสนอแนะด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรปรับปรุงแบบรายงานใหม่ให้เข้าใจง่ายและควรอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเรื่องการส่งรายงานทางระบบสารสนเทศ

(6) ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้เสนอแนะว่าควรสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ควรจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทัศนศึกษาดูงานให้แก่อกม.เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์แนะนำตัวให้มากขึ้น ควรจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายอกม. ในระดับอำเภอ จังหวัด ควรจัดอบรมพัฒนาความรู้และบุคลิกภาพให้เป็นผู้นำต้นแบบแก่เกษตรกรและควรเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรและเกษตรกรเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

## 2. การอภิปราย

2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 65.1 เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 87.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75 เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 51 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติมากกว่าเพศหญิง และสอดคล้องกับสุกัญญา องศ์วิวิธสุวรรณ (2550:44) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินเขต 9 พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.1 มีสถานภาพสมรสแล้ว

2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,822.70 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 76,629.54 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง เฉลี่ย 14.55 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าผู้อื่นเฉลี่ย 5.79 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่าเฉลี่ย 9.71 ไร่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรในจังหวัดยะลา มีพื้นที่ทำสวนยางพาราไม่ผลมากเกษตรกรจึงมีรายได้จากภาคเกษตรสูงกว่านอกภาคการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา องศ์วิวิธสุวรรณ (2550:48) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลมีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน และสอดคล้องกับพัชรภรณ์ แก้วนำใส (2546:3) ได้ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทองพบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์มีรายได้เฉลี่ย

ต่อปี 150,001 – 200,000 บาท และสอดคล้องกับ โสพล ไกยะสิทธิ์ (2546:54) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.99 ไร่ อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแต่ละรายมีรายได้และพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันออกไป

**2.3 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยเอ็ด 46.2 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล รองลงมาร้อยละ 44.6 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน นอกจากนี้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 77.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรร้อยละ 40.0 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังมีตำแหน่งเป็นเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 86.7 รองลงมาร้อยละ 21.5 เป็นผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน การที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านดำรงตำแหน่งในหมู่บ้านหลายตำแหน่งอาจเนื่องมาจากมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถและความเสียสละ ทำให้ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และระดับการได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาในระดับมาก อาจเนื่องมาจากกรมส่งเสริมการเกษตรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบระดับตำบล ทำให้มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร นอกจากนี้มีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ในระดับน้อยจากอินเทอร์เน็ต อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ยเกิน 45 ปี ทำให้ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูลได้สอดคล้องกับ กัมปภัช แก้วมีศรี (2545:31,78) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านและสอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

#### **2.4 ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน**

การได้รับการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการฝึกอบรมเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางในเรื่องการได้รับการฝึกอบรม

เรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติการสำรวจเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ อาจเนื่องมาจากบางพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและไม่เกิดภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติตลอดจนบางพื้นที่ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจและได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบตำบลให้คำแนะนำ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก ด้านการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนงบประมาณในการดำเนินงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงานในระดับน้อยซึ่งสอดคล้องกับ เอกรินทร์ โปตะเวช (2551:82) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**2.5 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่** พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เรื่องการช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.)และร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจในระดับเห็นด้วย ส่วนเรื่องช่วยรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร พืชปลูกพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) อาสาสมัครเกษตรมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ อาจเนื่องจากในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่อำเภอธารโต อำเภอกาบังและอำเภอเบตง ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ คือพื้นที่ปลูกข้าว จึงไม่มีการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ในด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีลักษณะเป็นผู้นำเกษตรกรที่พึงประสงค์และมีความสำคัญในงานส่งเสริมการเกษตร ที่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ โสพล ไกยะสินธุ์ (2546:99) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดิน

อาสาประจำหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยมากต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่

**2.6 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา**  
 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพบว่าโดยภาพรวมมีส่วนร่วมการดำเนินงานในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานผลการปฏิบัติงานและการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านและมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความสำคัญตามกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นผู้ที่ตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรให้เกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา อังควิวิธสุวรรณ (2550:64) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ดินในภาพรวมระดับปานกลาง

**2.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา** ปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกิดจากหลายสาเหตุโดยส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารหลักฐานประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ครบ การแจ้งเดือนภัยต่าง ๆ อีกทั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้ด้านการเกษตรในบางเรื่องส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของเกษตรกรทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านดำเนินงานได้ไม่เต็มความสามารถ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ คือเรื่องค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ให้มีการจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและให้มีการประชาสัมพันธ์แนะนำตัวของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:68) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด ร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือ ไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลและกำหนดรายงานที่ชัดเจน มีข้อเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมแก่เกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมา คือเสนอให้มีการตอบแทนในการปฏิบัติงาน



### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา ผลการวิเคราะห์จากประชากร คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 195 คน รวมทั้งประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จึงได้เสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

**3.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน** เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนต่างๆ นำเอกสารมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์ แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจน มีข้อเสนอแนะ

1) ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้เกษตรกรได้ทราบและเข้าใจอย่างทั่วถึง โดยกรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ แผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์และให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ประชาสัมพันธ์ทางผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในช่วงระยะเวลาของการขึ้นทะเบียนต่างๆ

2) กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการกำหนดแบบและมีการปรับปรุงแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้เกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ถูกต้องและตรงตามความต้องการของหน่วยงาน

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอประสานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขอสนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

**3.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญ ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆภายในหมู่บ้านและแผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีข้อเสนอแนะ

1) กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ เพื่อให้แผนพัฒนาการเกษตรมีความสมบูรณ์ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในการประสานเกษตรกร ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดทำเวทีประชาคมแล้วจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหารวบรวมเป็นแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล เสนอเข้าบรรจุใน แผนพัฒนาตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา เพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณโครงการต่อไป

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญของแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรที่ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การ สนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามบทบาทหน้าที่ให้มากขึ้น

**3.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และ แก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขาดความรู้วิชาการด้านการเกษตร ในบางเรื่อง ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากรและปัญหาบางเรื่องไม่สามารถแก้ไขได้ มีข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เสริมสร้าง ทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกร จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตั้งแต่ ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด

2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครหมู่บ้านที่มีรายละเอียดใน การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีขนาดกะทัดรัดสามารถพกพาได้สะดวก ให้แก่อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบในการปฏิบัติงาน

3) กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนงบประมาณประจำปี ให้นำ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงาน เกษตรกรต้นแบบ อาสาสมัครหมู่บ้านที่ ประสบความสำเร็จและเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ให้ดียิ่งขึ้น

4) ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคนให้เป็นเกษตรกร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ โดยตั้งเป้าหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรประจำตำบลดำเนินการ ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้านให้เป็นต้นแบบในการผลิตระดับหมู่บ้านต่อไป

5) สนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับตำบล อำเภอและจังหวัด เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง ในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น

**3.1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** อาสาสมัครขาดความรู้เรื่อง โรคแมลงศัตรูพืช ขาดวัสดุอุปกรณ์ เกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง มีข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคน

2) กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และพยากรณ์ เรื่องโรคแมลงศัตรูพืชในตำบล อำเภอ จังหวัด ได้ดียิ่งขึ้น

3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ เรื่องเอกสารสิทธิ์ต่างๆและระบุมความผิดทางประมวลกฎหมายอาญา กรณีแจ้งข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริง และการขอรับความช่วยเหลือ ควรกำหนดให้ใช้สมุดทะเบียนเกษตรกรเป็นหลักฐานในการขอรับบริการด้านการเกษตรทุกครั้ง

**3.1.5 จากผลการวิจัยพบว่า การรายงานผลการปฏิบัติงาน** แบบรายงานมีความละเอียดมากเกินไปและไม่ชัดเจน มีข้อเสนอแนะ

1) เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ควรให้คำอธิบายแบบฟอร์มและวิธีการจัดทำสรุปผลการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการติดตามประเมินผลและดูแลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหลังจากดำเนินงานทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขตกรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและนำมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป

**3.1.6 จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพบว่า ด้านอื่นๆ** ได้แก่ ไม่มีคำตอบในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัย มีข้อเสนอแนะ

1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนค่าตอบแทนปัจจัยการผลิต ค่าใช้จ่ายหรือสิ่งจูงใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) ควรกำหนดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

### 3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

3.2.2 ควรศึกษาการบริหารเครือข่ายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อศึกษาการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเป็นระบบและนำผลการศึกษามาพัฒนาการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งใช้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงานและการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น



บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) *คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.)* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2555 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- \_\_\_\_\_. (2555) “*ขั้วร่างกรอบหลักสูตรอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน*” (อัดสำเนา)
- \_\_\_\_\_. (2556) “*การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม*” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- \_\_\_\_\_. (2556) “*การพัฒนาองค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย*” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2549) *หลักสูตรกลางสำหรับอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัคร ยุวเกษตรกร* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- \_\_\_\_\_. (2551) *ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร* พ.ศ. 2551 (อัดสำเนา)
- \_\_\_\_\_. (2554) *สมุดประจำตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.)* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- กัมปัล แก้วมีศรี (2545) “*ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านจังหวัดอุดรธานี*” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เกษร สวนศรี (2552) “*ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี*” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เกรียงไกร ไชยโพธิ์ (2552) “*การศึกษาสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดขอนแก่น*” รายงานการศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา (2555) “*การดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน*” (อัดสำเนา)

- จินดา ขลิบทอง (2555) "กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัย เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 หน้า 19 นนทบุรี" สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- \_\_\_\_\_. (2555) "ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร" ในเอกสารการสอนชุดวิชา *ประสบการณ์วิชาชีพส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 6 หน้า 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- \_\_\_\_\_. (2556) "แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร" ในเอกสารการสอน ชุดวิชาการเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร หน่วยที่ 3 หน้า 11-12 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- จังหวัดยะลา (2556) *ยะลา 2556 YALA PROVINCE 2013 จังหวัดยะลา* ร้านมีเดียเข้าสู่จัดพิมพ์
- ชาติร์ จันท์ตา (2552) "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่" การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546) "การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554) "ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2555) "แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 1 หน้า 30-31 นนทบุรี สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นที ขลิบทอง (2555) "ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 10 หน้า 15 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555) "การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสารเศรษฐศาสตร์วิจัยเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 9 หน้า 281,291-294  
 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บำเพ็ญ เขียวหวาน (2534) "รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมขององค์กรชาวบ้านในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร พังงา สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- พรชูลิย์ นิลวิเศษ (2545) "ผู้นำและการเป็นผู้นำในองค์กร" อ้างใน พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546) "บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พิมลรัตน์ ใจบุญลือ (2545) "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมแลผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546) "บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2547) "การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและราชการ" กรุงเทพมหานคร นึกพอยท์
- มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2552) *กระบวนการกลุ่ม* พิมพ์ครั้งที่ 7 ปทุมธานี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- รัตติยา โตศรีพลับ (2548) "การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- วรจิตร หนองแก (2558) "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุข มูลฐานตามชนบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี (2556) "คู่มืออาสาสมัครเกษตรสำหรับเจ้าหน้าที่" ค้นคืนวันที่ 12 กรกฎาคม 2556 จาก <http://www.asakaset.doe.go.th/knowledge/2.pdf>
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี (2556) "คู่มือสำหรับอาสาสมัครเกษตร" ค้นคืนวันที่ 1 สิงหาคม 2556 จาก <http://www.asakaset.doe.go.th/knowledge/1pdf>



- ศิริศักดิ์ จันท์ดี (2550) "พฤติกรรมความควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกของอาสาสมัคร  
สาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์" วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร  
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุกัญญา องควิวิธสุวรรณ (2550) "การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสา  
ประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 "  
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร  
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554) "ผู้นำและการจูงใจ" ใน *เอกสารการ  
สอน ชุติวิชาวงศ์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 5* หน้า 5-6 นนทบุรี  
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา (2556) "ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร" ค้นคืนวันที่ 9 กรกฎาคม 2556  
จาก <http://www.yala.doae.go.th>
- สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546) "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ทำอาสาพัฒนาชุมชนในการ  
ดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทาง  
วิชาการพัฒนาชุมชนเขต 7" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิต วิทยาลัยสถาบันราชภัฏนครปฐม
- สุพิน วัฒนา (2551) "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร  
สาธารณสุขในการจัดการขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัด  
เชียงราย" วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์สิ่งแวดล้อม  
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำรัส ดั่งสุวรรณและฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522) *จิตวิทยาสังคม  
พิมพ์ครั้งที่ 2* นนทบุรี ชัยศิริการพิมพ์
- สุรินทร์ สุริยงค์ (2551) "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการในงาน  
ส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้าน ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง"  
วิทยานิพนธ์ปริญญาส่งเสริมการเกษตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและ  
สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกร  
หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- โสพล ไกยะสินธุ์ (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- อรทัย ก๊กผล (2546) *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน* มุลินธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ  
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรรวรรณ จินะใจหาญ (2554) "การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลใน  
จังหวัดเชียงราย" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม  
การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เอกรินทร์ โปตะเวช (2551) "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่  
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย"  
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณสุข  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- แอนนา หงส์สามสินเจ็ด (2546) "การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา  
ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร  
มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- Carter V.Good (1973) *Dictionary of education*. 3rded. New York:McGraw-Hill. อ้างใน โสพล  
ไกยะสินธุ์ (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสา  
ประจำหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- Maslow, Abraham M. (1954) *Motivational and Persunality*. New York:Harper and Brother  
อ้าง ใน สุกัญญา องคววิธสุวรรณ (2550) "การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน  
ของหมอดินอาสาประจำ ตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 " วิทยานิพนธ์  
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม  
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- Oskamp, S (1977) *“Attitudes and Opinions”* New Jersey : Prentice-Hall Inc อ้างใน พัฒน์นรี จิตรมงคลสุข (2552) “ความคิดเห็นของชาวญี่ปุ่นที่มีต่อการปฏิบัติตามวัฒนธรรมการทำงานแบบญี่ปุ่นของพนักงานชาวไทย : กรณีศึกษาบริษัทลูกค้าของบริษัทโอมิคอร์ ปอเรชั่นจำกัด” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Parson , Talcott and Edward, Shill A. (1951) *Toward General Theory of Social Action*.New York:Haward University Press อ้างใน สุกัญญา อังควิวิธสุว (2550) “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Van Dussledrop,D.B.W.M. (1981) *Participation in Planing Development Influenced By Governments of Developing Countries at Local Level in Rural Areas* อ้างใน เบลูจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555) “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัย เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ 9 หน้า 294 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Webster’s New Twentieth CenturyDictionary (1968) อ้างใน โสพล ไกยะสินธุ์ (2546) ) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก  
แบบสัมภาษณ์



แบบสัมภาษณ์เลขที่

--	--	--

## แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

### เรื่อง การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

#### คำชี้แจง:

1.แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดยะลา ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา

2.แบบสัมภาษณ์นี้มีจำนวน 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้คำตอบของท่านจะนำมาประมวลผลและสรุปเสนอเป็นการวิจัยเท่านั้น โดยจำนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและจะปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นความลับ โดยจะไม่เกิดผลเสียต่อตัวท่านแต่อย่างใด

นางสมใจ ทองวิเศษ

นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง  หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความลงใน (.....) ช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ  1. ชาย  2. หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพการสมรส
  - 1. โสด  2. สมรส  3. หม้าย/ หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา
  - 1. ประถมศึกษา  4. อนุปริญญา, ปวส.
  - 2. มัธยมศึกษาตอนต้น  5 .ปริญญาตรี
  - 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช.  6. อื่นๆ (ระบุ).....
5. จำนวนแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือน..... คน
6. รายได้ของครัวเรือนในรอบปี 2556 (ไม่หักค่าใช้จ่าย)
  - 6.1 รายได้จากภาคการเกษตร.....บาท/ปี
  - 6.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี
  - 6.3 รวมรายได้ทั้งหมด.....บาท/ปี
7. พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่
  - 1. เป็นของตนเอง.....ไร่  2. เช่า.....ไร่
  - 3. อาศัยผู้อื่นทำ (ไม่มีค่าเช่า).....ไร่
8. ปัจจุบันท่านเป็นผู้นำในชุมชนตำแหน่งใดบ้าง
  - 1. ไม่เป็น
  - 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    - 2.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน  2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน
    - 2.3 สมาชิกองค์การปกครอง  2.4 คณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนท้องถิ่น อบต. /เทศบาล

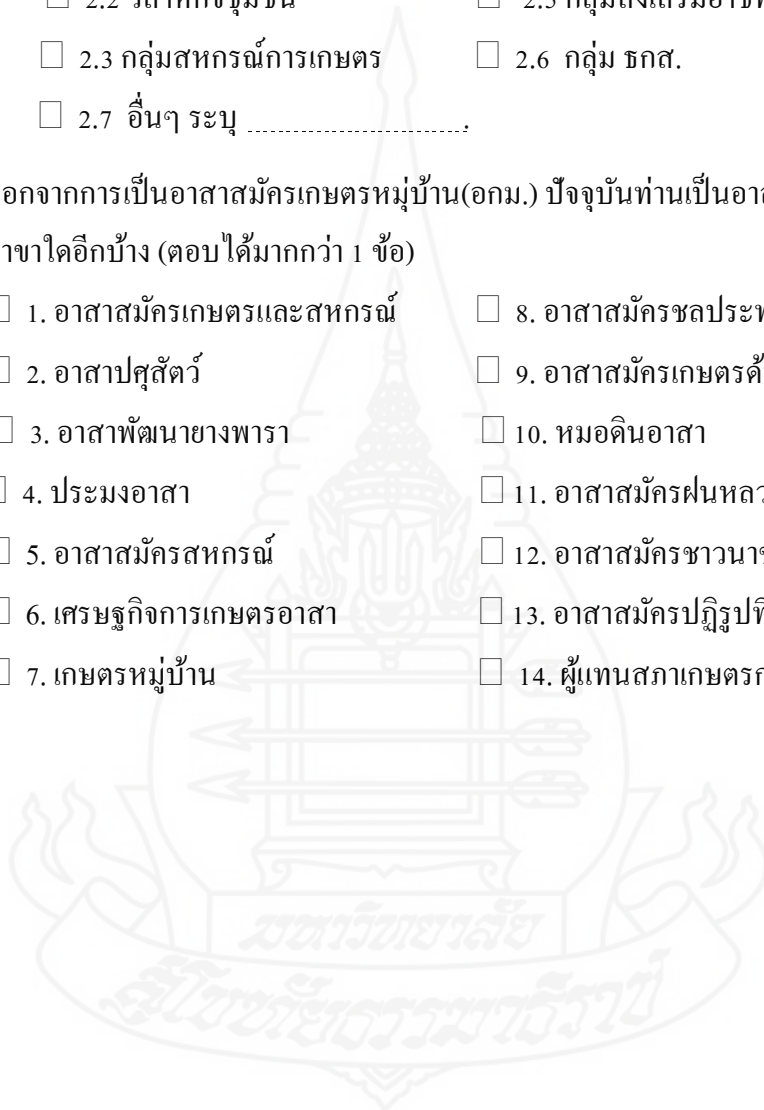
  - 2.5 คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
  - 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....

## 9. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรใดบ้าง

1. ไม่เป็น
2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- |  |   |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> 2.1 กลุ่มเกษตรกร        | <input type="checkbox"/> 2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร        |
| <input type="checkbox"/> 2.2 วิชากิจชุมชน        | <input type="checkbox"/> 2.5 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร |
| <input type="checkbox"/> 2.3 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร | <input type="checkbox"/> 2.6 กลุ่ม ธกส.                 |
| <input type="checkbox"/> 2.7 อื่นๆ ระบุ .....    |   |

## 10. นอกจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) ปัจจุบันท่านเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาใดอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- |   |   |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> 1. อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ | <input type="checkbox"/> 8. อาสาสมัครชลประทาน                     |
| <input type="checkbox"/> 2. อาสาปศุสัตว์            | <input type="checkbox"/> 9. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี               |
| <input type="checkbox"/> 3. อาสาพัฒนาทางพารา        | <input type="checkbox"/> 10. หมอดินอาสา                           |
| <input type="checkbox"/> 4. ประมงอาสา               | <input type="checkbox"/> 11. อาสาสมัครฝนหลวง                      |
| <input type="checkbox"/> 5. อาสาสมัครสหกรณ์         | <input type="checkbox"/> 12. อาสาสมัครชวานาชั้นนำ                 |
| <input type="checkbox"/> 6. เศรษฐกิจการเกษตรอาสา    | <input type="checkbox"/> 13. อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม |
| <input type="checkbox"/> 7. เกษตรหมู่บ้าน           | <input type="checkbox"/> 14. ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน        |



11. ท่านได้รับความรู้หรือข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งต่างๆในระดับใด

0 = ไม่ได้รับ                      1 = ได้รับน้อยที่สุด                      2 = ได้รับน้อย  
3 = ได้รับปานกลาง                      4 = ได้รับมาก                      5 = ได้รับมากที่สุด

ประเภทแหล่งความรู้ด้านการเกษตร	ไม่ได้รับ	ระดับการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร				
	0	1	2	3	4	5
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร(เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ)						
2. เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ						
3. การประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา						
4. ศึกษาดูงาน						
5. คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						

ท่านได้รับความรู้หรือข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งต่างๆในระดับใด (ต่อ)

ประเภทแหล่งความรู้ด้านการเกษตร	ไม่ได้รับ	ระดับการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร				
	0	1	2	3	4	5
6. เอกสารทางวิชาการ/วารสาร/แผ่นพับ/โปสเตอร์						
7. หนังสือพิมพ์						
8. ผู้นำชุมชน						
9. เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						
10. วิทยุโทรทัศน์						
11. วิทยุกระจายเสียง						
12. อินเทอร์เน็ต						



12. ตั้งแต่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านท่านคิดว่าท่านได้รับการฝึกอบรมเพื่อปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับใด

0 = ไม่ได้รับ                      1 = ได้รับน้อยที่สุด                      2 = ได้รับน้อย  
3 = ได้รับปานกลาง                      4 = ได้รับมาก                      5 = ได้รับมากที่สุด

ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรม	ไม่ได้ รับ	การได้รับการฝึกอบรม				
	0	1	2	3	4	5
1.บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						
2. การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)						
3. การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน						
5. เทคนิคการถ่ายทอดความรู้						
6. การสำรวจไร่ละวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช						
7. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ						

13. การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่และอยู่ในระดับใด

0 = ไม่ได้รับ                      1 = ได้รับความน้อยที่สุด                      2 = ได้รับความน้อย  
3 = ได้รับความปานกลาง                      4 = ได้รับความมาก                      5 = ได้รับความมากที่สุด

กิจกรรมที่สนับสนุน	ไม่ได้รับ	ระดับที่ได้รับการสนับสนุน				
	0	1	2	3	4	5
1. การฝึกอบรม						
2. การศึกษาดูงาน						
3. การเข้าร่วมโครงการและกิจกรรม						
4. ปัจจัยการผลิตต่างๆ						
5. ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร						
6. การประกวดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานดีเด่น						
7. งบประมาณในการดำเนินงาน						
8. สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน						
9. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						
10. วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน						
11. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน						
12. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

บทบาทหน้าที่	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
<b>1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน</b>					
1.1 ช่วยเจ้าหน้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
1.2 ช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)					
1.3 ร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจและร่วมสำรวจพื้นที่แปลง ปลูกพืชเศรษฐกิจ					
<b>2.การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน</b>					
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้าน การเกษตร					
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน/ตำบล					
<b>3.ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>					
3.1 ประสานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอด ความรู้					
3.2 เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ข่าวสารด้านการเกษตร					
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของ เกษตรกร					

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(ต่อ)

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
<b>4.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง</b>  4.1 ฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง ศัตรูพืชระบาดและภัยพิบัติธรรมชาติใน หมู่บ้าน					
4.2 ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยและให้ความ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
<b>5.การรายงานผลการปฏิบัติงาน</b>  จัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุก เดือน					



ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย  $\checkmark$  ในช่องระดับการมีส่วนร่วมโดยมีเกณฑ์ ดังนี้

0 = ไม่มีส่วนร่วม      1 = มีส่วนร่วมน้อยที่สุด      2 = มีส่วนร่วมน้อย  
3 = มีส่วนร่วมปานกลาง      4 = มีส่วนร่วมมาก      5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ไม่มี	ระดับการมีส่วนร่วม				
	0	1	2	3	4	5
<b>1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน</b>						
1.1 ช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.)						
1.2 ช่วยเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
1.3 ร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ						
1.4 ร่วมสำรวจพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ						
<b>2.การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>						
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตร						
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล						
<b>3.การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>						
3.1 ประสานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้						
3.2 เผยแพร่ความรู้/ข่าวสารด้านการเกษตรในหมู่บ้าน						
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน						

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่	ไม่มี	ระดับการมีส่วนร่วม				
	0	1	2	3	4	5
4.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
4.1 ฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ระบาดในหมู่บ้าน						
4.2 การฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ในหมู่บ้าน						
4.3 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียม เอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ						
4.4 ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่						
4.5 ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย						
5.การรายงานผลการปฏิบัติงาน จัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือน						



ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน ในจังหวัดยะลา

ด้าน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ของหมู่บ้าน 1.1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) 1.2 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูก พืชเศรษฐกิจ(ทพศ.)		
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน		
3. การประสานงานในการถ่ายทอด ความรู้และแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้าน		
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตร ในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง		
5. การรายงานผลการปฏิบัติงาน		
6. อื่นๆ (ระบุ) .....		

ขอขอบพระคุณอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์  
เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็นอย่างดี

นางสมใจ ทองวิเศษ ผู้วิจัย

**ประวัติผู้วิจัย**

ชื่อ	นางสมใจ ทองวิเศษ
วัน เดือน ปีเกิด	29 เมษายน 2503
สถานที่เกิด	อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
ประวัติการศึกษา	สศ.บ.(ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2530
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา กรมส่งเสริมการเกษตร
ตำแหน่ง	เกษตรอำเภอ : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ

